

TRANSILVANIA

BULETIN DE TEHNICĂ A CULTURII

Nr. 3

ANUL 66

MAI-IUNIE

1935

SIBIU

349

©BCU CLUJ

TRANSILVANIA

(Buletin de tehnică a culturii.)

Figuri și fapte pilduitoare din trecut.

Spiru Haret

(1851—1912)

de **Petre R. Petrescu,**

Inspector general școlar.

Capitala țării noastre s'a îmbogățit acum, de curând, cu încă un simbol al recunoștinței, pe care naștunea noastră o datorează oamenilor mari ai săi.

În piața cea mare din centru, în fața Universității, se înalță azi o frumoasă și mare statuie de marmoră, așezată alături și în linia statuielor ce înfățișează pe cei 3 mari cîntori ai rostului nostru național și cultural: Mihai Viteazul, primul deschizător, în trecutul depărtat, al orizontului nostru politic, realizat în 1918, Gh. Lazăr, întemeietorul școlii române, în limba națională și Ion Heliade-Rădulescu, părintele literaturii române.

Această statuie nouă, inaugurată la 26 iunie, a. c., ni-l arată pe cel ce a fost **Spiru Haret**, fost Ministru al Instrucției, rămas în istoria dezvoltării noastre de stat modern cu numele de „*omul școlii*” și „*prietenul țărănimii*”. Ni-l arată pe acela, care, murind numai cu 4 ani înainte de intrarea României în războiu, l-a lăsat acesteia cea mai frumoasă și prețioasă moștenire pentru greua încercare la care avea să fie supusă. L-a lăsat o bună stare morală și

materială; i-a lăsat un suflet bine încheiat în năzuințele sale naționale, pentru ca prin aceste bunuri să fie în stare românul să pornească în chip vulturesc spre frații săi asupriți, să îndure cu stoicism loviturile venite dela mulții săi dușmani și dela boalele ce-l bântuiau, iar la urmă și mai încrezător în virtuțile sale strămoșești, să înscrie paginile de aur ale victoriilor de pe câmpul de luptă, precum azi înscrie, spre uimirea tuturor neamurilor, succese în politica mondială. Școala creată de Haret și patriotismul lui luminat, întemeiate pe cinstea demnă de figurile clactice, au format timp de trei decenii acest suflet românesc.

Căci Spiru Haret a înfruntat în ființa sa de om întreg, în chip covârșitor, toate acele însușiri ce pătrund, răscoblesc și mișcă un organism social, făcându-l să-și creeze legi mai bune și să lupte pentru împlinirea întocmai a acestor legi. Multiplele sale însușiri și le-a vădit Spiru Haret în tot cursul vieții lui publice și le-a pus în serviciul națiunii sale mai ales când a ocupat, în câteva rânduri, funcția de Ministru al Instrucției și Cultelor, în cele câteva perioade din răstimpul dintre 1897 și 1910.

Haret a fost: 1. un mare om de știință; 2. un mare pedagog; 3. un mare reformator al școlii românești; 4. un democrat convins și un adevărat om politic; 5. un mare român.

Dotu căuta să dovedesc în acest articol, destinat însemnatei reviste „Transilvania“, afirmațiunile de mai sus, culegând câte ceva din însemnata activitate a acestei personalități.

1. *Haret ca mare om de știință.* Născut în Iași, tocmai la mijlocul secolului al XIX, din părinți oarecum săraci, se distinge în școala primară din acel oraș, ca și mai apoi, în colegiul Sf. Sava din București, prin firea lui retrasă de sburdălniciile colegilor, promptă, decise, dar foarte bună și printr'o sârguință și inteligență ce se impun. Pe atunci, în perioada de formațiune ca stat a noastră, în perioada istorică a încercărilor noastre de a ne deștepta din somnul cel de moarte, nu aveam mijloace școlare ca azi, nici profesori atât de calificați și nici manuale. Haret s'a dedicat matematicilor, redactându-și singur caetele de liceu, în lipsă:

de manuale, cursuri, carti mai târziu sunt date tiparul și ajung să dirigeze toată gândirea matematică a liceelor și a studenților noștri până în timpul din urmă. Inscrindu-se în facultate, în 1869, ajunge și profesor suplinitor de matematici. Deci, din primul an de facultate, la 1874, la doi ani după luarea licenței, câștigă prin concurs prima bursă deschisă de țară, pentru studiul matematicilor la Paris, unde își ia în 1875 din nou licența cu o lucrare ce ulmește pe savanții profesori din acea cetate a științei. La 1878, în anul când România câștiga și formal, prin pacea dela Berlin, independența și când, prin premiarea la Montpellier a lui V. Alecsandri ca autor al celei mai frumoase poezii dedicate gîntei latine, se ia act de cîră omenire și pe această cale, de existența unui nobil popor latin în răsăritul Europei, atunci își susține Spiru Haret în fața areopagului științific din orașul lumini, la Paris, teza de doctorat: „*Sur l'invariabilité des grands axes des orbites planétaires*“. Această teză a fost un mare eveniment științific. Facultatea din Paris, felicită România, că produce și posedă asemenea talente.*) Lucrarea s'a tipărit în „Memoirile Observatorului din Paris“ și e citată de marții matematicieni. În această lucrare el combate pe matematicienii cu renume ca Mathieu și alții, cari susțineau chestiunea invariabilității axelor planetelor.

Ajunge profesor universitar. Este model. Ține prelegeri de o precizie și claritate uluitoare. Punctual, el impunea prin exemplu. „Savantul, după el, trebuie să fie omul cel mai desăvârșit al vremii sale; trebuie să înfățișeze cel mai înalt grad de dezvoltare morală atinsă până la el“.**)

Spiru Haret a fost omul științei largi, nu al celei restrânse în cadrul unei specialități. Știința pentru el era un mijloc de înălțare a nivelului cultural general. Caută să facă din ea un fluid, care să pătrundă în adâncul vieții sub toate formele. De aceea el caută să stabilească, pe temelul legilor mecanice cerești, legi de ordin social. Serie: „Mé-

*) Citat din volumul omagial „Ale tale dintru ale tale“.

**) Din broșura „Spiru Haret“ de I. Simionescu.

canique sociale“ în limba franceză, în 1910. E o lucrare de curaj dar nu mai puțin de multă gândire, de profunzime, întemeiată pe o studiere îndelungată a sociologiei, a acestei științe noi în care el crede cu toată convingerea. El caută să aplice și în problemele sociale axiomele din mecanica rațională. Precum în mecanică un corp material e redus la un punct, asupra căruiu poate lucra o forță într'o direcție și cu o anumită intensitate, tot așa în societate punctul, asemănător celui din mecanică, e înfățișat prin individ. Individii, legați între ei prin anume raporturi, formează un corp social.

Trei coordonate sociale ne pot indica evoluția unui individ sau a unei societăți: una economică, una intelectuală și alta morală. „*Orice ciocnire produce în masa socială o pierdere de ființă vie. Și forța vie este singura și adevărata bogăție a întregii societăți. Datoria omului de stat este să cunoască toate cauzele cari ar putea provoca asemenea ciocniri, să le studieze și să le previe. O lege ideală va fi și aceea care va determina o mișcare de translație întregului corp social, în sensul pozitiv al celor trei coordonate, astfel, ca toți membri societății să aibă parte egală de binefacerile legii*“.

„Legiutorul are greaua sarcină de a înlătura pe cât va putea antagonismul dintre diferitele interese sociale. Presupunând că o clasă restrânsă de cetățeni își creează un privilegiu în dauna majorității, care e lăsată în ignoranță, datoria bunului legiutor e să sfarme monopolul clasei privilegiate, să-și aleagă bune mijloace, să stea deasupra patimilor și slăbiciunilor obișnuite. Voința e elementul principal al factorului personal. Omul are nevoie de o instrucție solidă pentru dezvoltarea intelectului, care trebuie pus în serviciul unei voințe puternice, condusă de idei superioare. Factorul economic să fie numai un mijloc. Pentru aceasta trebuie să se urmărească în primul rând modificarea naturii intelectuale și morale a omului, curățându-i sufletul de urmele barbariei.*)

*) „Mecanica cerească“, citată de M. Nicolaescu în cartea „Spiru Haret“.

2. *Spiru Haret ca mare pedagog.* Insuși preocupările de ordin sociologic pe care le-am anunțat mai sus și care au dat naștere unei opere de talia „Mecanicii sociale“, ne arată că Haret a fost un pedagog, un om pentru care știința nu trebuie să rămână numai un ciclu de principii abstracte, accesibile numai câtorva spirite alese, ci ea trebuie să pătrundă în viața individului, a societății, *prefăcându-se în deprinderi, în legi, în reală activitate educativă.* Dacă adăugăm la aceasta faptul că el, ca om de școală, a luptat esențialmente pentru întemeierea și organizarea școlii și rămânând prin această muncă a lui, scris cu litere de aur în analele școlii românești, nu i se mai poate contesta și acest titlu, de mare pedagog. Revistele de specialitate și-au îndeplinit datoria descriind pe larg sistemul său de învățământ. Noi mai trebuie să menționăm că Haret a fost acela, care în România veche a adus școala românească, în legătură cu cerințele vremii, cu postulatele unui Pestalozzi, Herbert, etc., dând atenția cuvenită prin legi, programe, ordine, conferințe didactice, conferințe sociale, cercuri culturale învățătoresci, mișcări de primenire socială. A înființat „Revista Generală a Învățământului“, un model de revistă, a democratizat școala, a creat legături firești și trainice între diferitele instituții pedagogice, până la Universitate, a înființat „Casa Școlilor“ și „Casa Bisericii“, dând atenție fermelor, lucrului manual, etc. etc.

3. *Haret ca un democrat convins și adevărat om politic.* Din tot ce a lucrat se evidențiază în chip luminos grija pe care a purtat-o el poporului de jos, masei mari a neamului nostru. Pentru aceasta crează el tot. *O obligativitate efectivă, o școală cât mai în legătură cu viața practică. Nediferențierea școlii rurale față de cea urbană, în ce privește cuantumul minim de cunoștințe. Inzestrarea școlilor dela sate cu localuri, material și mai ales grija pregătirii unui personal didactic pentru popor.* Toate acestea sunt preocupări ce vădese spiritul democratic al marele om. „*Săteanul* — spune Haret într'un articol și repetă aceasta cu orice prilej — *nu cunoaște pe acei ce pretind că-i vor binele, decât sub forma de prefect, subprefect, primar, perceptor și vătășel, toți aceștia înarmați cu legi*

repressive și putere de a-l pedepsi de multe ori pentru lucruri de cari el nici nu-și dă seama. Care din aceștia vin să se așeze la vatră, împreună cu el și să stea de vorbă cu el, ca om cu om, pentru a-l învăța prietenește cece e bun pentru el?“.

Călăuzit de principiul sociologic al lui, demonstrat în Mecanica socială, prin raportul celor trei coordonate: intelectual, moral, economic, Haret lucrează pentru progresul poporului în scopul acestei coordonate. *Iși îndreptează privirea spre toate căile pe cari poporul sărac, lipsit de pământ, asuprit, ignorant, își poate îmbunătăți starea economică inferioară, prin bănci populare, obștii de arendare, cooperative de producție, de desfacere, de consum, dar pune tot prețul convenit pe luminarea minții lui prin școală. Și de aici: reformarea școlii așa cum am arătat. De aci cursuri de adulți, înființare de bibliotecii populare, cercuri culturale cu adulți pentru popor, serbări școlare, teatre sătești, serbări naționale. Dela el păstrăm mai accentuat respectul pentru oamenii mari ai trecutului, căci el dădea indicații și în ce chip se pot face comemorările celor vrednici.*

A organizat o acțiune puternică împotriva alcoolismului, a cerut sprijinul medicilor, agronomilor și tuturor oamenilor de bine. A înființat societatea pentru tipărirea bibliotecii populare „Steaua“, a întemeiat Liga și ziarul „Deșteptarea“, ziar popular. A susținut cu tărie binecuvântata revistă pentru popor „Albina“.

Iar când își motiva aceste acțiuni nobile ale lui, pentru ridicarea poporului, avea curajul să afirme, scriind sau vorbind în parlament, așa cum reiese din aceste rânduri:

„Astăzi“, spunea într'un articol despre chestia țărănească, „nu este nici un om cu dreaptă judecată, care să nu înțeleagă că nu mai este cu puțință ca țărănimea să fie finută în afara mișcării intelectuale, economice și politice a țării. Exercițarea drepturilor cetățenești nu este un lucru ușor. Ea cere oarecare educație, fără care cei chemați să se bucure de drepturi noi, riscă a cădea pradă ambițiilor, intriganților și samsarilor de voturi sau să devină element de turburare și de nechibzuință în mersul treburilor țării.

„De aceea a fost o mare greșală a oamenilor de stat, că în timp de atâtea decenii s’au desinteresat cu totul de chestia educației masei populare. Și iată de ce eu consider ca o adevărată crimă, atitudinea acelor cari, sub pretexte absurde sau ridicole, caută să se opună măsurilor cari atât de târziu s’au luat pentru a recâștiga măcar în parte, timpul pierdut“.

Haret deci, a scris, a vorbit, a lucrat efectiv pentru ridicarea culturală a poporului, pentru îndreptățirea lui la rolul politic egalitar, la îndreptățirea lui asupra pământului cum este azi. A fost prin urmare un adevărat democrat și mare om politic.

Haret a fost un mare român. Toată activitatea sa amplă, a tot cuprinzătoare, a fost necontentit încălzită de cel mai sublim sentiment: iubirea de patrie. Haret a fost un mare patriot, un mare român. Toate legiuirile lui și le-a greșat pe acest sentiment.

Gândirile, simțirile lui, despre o educație națională și le-a expus el clar în broșura „Școala naționalistă“ din 1907, ca și în raportul către Regele Carol I., în 1903. Vorbind despre organizarea naționalistă a școlii din Germania, căreia acest fel de educație i-a adus ridicarea la culmea puterii, după Franța, etc., el conchide „Este lesne de înțeles că pentru popoarele mici, căroră nu le este permis a neglija nimic din ce le poate asigura existența neatârnată, ar fi o dovadă de orbire neauzită, dacă nu ar înțelege datoria ce o au de a face din școală pavăza naționalității lor“.

„Datoria școlii este să desvolte și să întrețină iubirea de patrie. Să desvolte în sufletul tinerimii iubirea nețărmurită de țară și sentimentul solidarității naționale. Copiii, tineretul, să se convingă că strămoșii lor au fost eroii ce au luptat și și-au vărsat sângele, ca să le conserve țara care-i adăpostește astăzi. Redesșteptați în inima lor aceeași aprinsă iubire de țară pe care și ei trebuie s’o aibă ca urmași ai acestor eroi. Siliți-vă a-i convinge că țara lor este cea mai bună țară, că neamul lor este cel mai viteaz, cel mai nobil, cel mai energic din toate neamurile. Existența unui popor nu este asigurată decât atâta timp cât toate elementele lui sunt strâns unite și unire nu poate fi dacă în-

tregul popor nu crește și nu se întreține în simțirea de iubire de țară și de neam. Sufletul românesc trebuie să fie inalienabil mai mult decât pământul românesc“.

„In ochii minții mele, spunea tot el la 1905, România viitoare nu se prezintă sub figura unui rășboinic, cu coiful în cap și cu mâna înarmată, ci sub aceea a geniului păcii și al luminii, propagând limba și cultura românească numai prin farmecul inteligenții și geniul nostru propriu național!“

Acesta a fost sufletul luminos al lui Haret, alb în toată viața, precum albă este piatra în care s'a immortalizat ființa lui fizică, Păstreze-i fiecare flu al acestei țări icoana și urmeze-i fiecare, în limita puterilor de care dispune și pe orice fel de țărâm de îndeletniciri, pilda vieții lui de neîntreruptă muncă, închinată numai binelui public, neamului și patriei.

Festivalurile culturale și programele lor

de **I. Agârbiceanu.**

1. „Astra“ are marele merit de a fi deșteptat mai întâi, la sate, interesul țărănimii pentru festivaluri culturale, în regiunile dela apusul Carpaților. De peste șase decenii, prin despărțămintele sale, ea a dus în mijlocul satelor mai întâi programul distractiv, instructiv și educativ al așa-numitelor „producții“ culturale și artistice. Primele începuturi s'au făcut cu diletanți din societatea cultă a orașelelor noastre, dar repede aceștia au fost schimbați cu elemente locale, mai ales dintre țărănimea satelor. Invățători și preoți harnici și dornici de înaintarea culturală a țărănimii, au făcut instrucția acestor diletanți locali și i-au pus la lucru.

Prin aceasta s'a dat un mare avânt festivalurilor culturale, atât prin încrederea ce a început să simtă poporul în propriile puteri, cât și prin simțământul de educativă mândrie, emulând sat cu sat.

Festivalul cultural așa cum se desfășoară până azi în satele noastre, adaptat și de școală și de alte instituții culturale, e realizarea „Astrei“. Din tradiția ei trăim încă și azi. Tipul festivalului cultural sătesc, azi răspândit pe tot cuprinsul țării, a fost elaborat, cu decenii înainte de unire, de activitatea „Astrei“.

Trăsăturile principale ale acestui tip de festival sunt:

1. Producție pentru popor, pe înțelesul lui, cu elemente sătești, nu cărturărești dela oraș; 2. Caracterul moral al programului festivalului; 3. Caracterul lui național; 4. Partea lui instructivă sau educativă; 5. Caracterul distractiv, care nu se poate coborî nu numai în trivialitate, dar nici în aluzii distructive, fie de ordin moral, fie de ordin național.

Am putea spune că acest program a crescut din în-suși sufletul și aspirațiile poporului. E de ajuns să amintim că până azi, diverse producții artistice fără perdea, cari

se servesc de unele trupe ambulante, cărturarilor ori mahalagiilor orașelor, ar fi respinse cu *huiduieli* de un public sătesc, care s'ar simți ofensat în fața unui astfel de spectacol.

2. Bucuros va recunoaște ori cine că cu „producțiile culturale“ dela sate, am făcut un pas înainte. Sfera mijloacelor de hrană sufletească a poporului s'a lărgit. La poezii, poeziile, cîmiliturile populare, s'au adăos elementele cari compun până azi programele festivalurilor noastre culturale la sate: declamarea de poezii naționale sau religioase; cântece în cor; reprezentații teatrale; conferințe instructive — în timpul mai nou documentate cu proiecțiuni; conferințe istorice sau de educație națională; prezentarea sau recomandarea cărților bune și vrednice de citit, aflătoare în biblioteca satului etc.

Prin aceasta poporul nostru a intrat în mreșile preocupărilor spirituale. S'a obișnuit a gândi și a-și pune probleme în legătură cu necesitățile locale sau ale vremii, — cu un cuvânt a pornit pe drumul care duce la o mai intensă viață spirituală, — singurul temel solid și al unei mai bune vieți materiale. În chipul acesta a crescut și crește tot mai mult, din zi în zi, sentimentul de colectivitate națională.

È o constatare cunoscută de toată lumea, care a activat la sate, că un reușit festival cultural înviorază un sat mai mult decât nenumărate adunări cu caracter politic. Ii înviorază în ce are mai nobil, deșteptând sau crescând sentimentul mândriei naționale și încrederii în puterile proprii, punându-i probleme care frământă multă vreme viața satului cu tendință de realizare.

Un bine întocmit și executat program cultural e ca o ploate binefăcătoare asupra țărânilor noastre.

De sigur că programul acestor festivaluri trebuie să întrunească unele condițiuni pentru a putea avea efectul dorit.

3. Din experiențele pe cari le avem până acum, vom stăruia asupra unor cerințe, în legătură cu programul festivalurilor culturale.

Mai întâi, o observare de ordin general:

a) *Aceste festivaluri nu trebuie să fie prea dese.* Două-trei la an, maximum patru, credem că sunt de ajuns.

Și aceasta din două motive. Întâiul: nu avem posibilități locale de a pregăti *bune și cu efect* festivaluri, la an, decât două-trei. Și al doilea: poporul nostru încă nu este așa de avansat încât să simtă *nevoia* sufletească a unor producții culturale la termene dese și oarecum fixe. Festivalul cultural atrage până azi — deși cu trecut de șase decenți în unele regiuni, prin *noutate*, prin caracterul de ceva *sensațional*. Ceea ce nu mai este cazul când se repetă în fiecare lună sau chiar la două săptămâni.

Întâiul motiv care militază pentru spectacolul cultural mai rar, e, credem, limpede pentru toată lumea. Organizatorul și instructorul festivalului cultural e de obicei învățătorul ori preotul, mai de multe ori cel dintâi.

Data fiind munca și activitatea lui oficială, nu-i rămâne timp să pregătească multe și bune reprezentații de acestea. Elementele cu cari lucrează sunt, în majoritatea cazurilor — alese din tineretul satului. Aceste elemente încă nu se află pe toate cărările. Știm din experiență că în răstimp de 5—10 ani învățătorul ori preotul e obligat a lucra cu aceleași elemente, fiindcă nu află altele potrivite, bine dotate. Pregătirea unui festival cultural — când e vorba, mai ales, de o reprezentație teatrală sau de un concert al corului sătesc — cere mult timp, multe probe, multă risipă de timp și energie.

De aceea regula: *programul* cultural la date fixe, de mai multe ori pe an, — primejduiește buna reușită și poate aduce, ba chiar aduce, pierderea interesului poporului, un fel de desiluzie.

Zece festivaluri care isprăvesc cu desiluzia țăranii sunt mai păgubitoare decât nici un festival.

Câtă vreme lucrurile s'au dezvoltat în chip firesc, după necesitățile poporului, se întâmplă ca într'un sat, ca azi să fie o reprezentație populară cu elemente locale și doi-trei ani să nu mai aibă loc alta. Ori și mai multă vreme. Dar era un eveniment și influența mai mult decât azi zece în serie.

Nu numai pentru că nu mai pot fi bine pregătite, adecă sunt prea multe, ci și din motivul al doilea: poporul încă nu e pregătit pentru festivaluri culturale sistematice. Ajunge suprasaturat, nu-l mai interesează și-l plictisesc.

De aceea noi credem că e o directivă greșită ce se dă, în afară de cadrele „Astreii“ — de către alți factori cari impun, de pildă, o producție culturală-artistică cu elevii de școală odată pe lună sau tot la două săptămâni.

Regula generală: să lăsăm ca festivalul cultural să nască din aspirația sufletească a satului. *E o mare primărie să fie impus, să-l facem obligator.*

Festivalul cultural nu e permis să se banalizeze. El — pentru a fi un factor de cultură — trebuie să rămână cel puțin la considerația pe care o are în ochii poporul: poezia, poezia populară, lăzile, ritul colindatului etc.

Trecând la întocmirea programului festivalului cultural vom observa că el:

b) Nu trebuie să fie prea încărcat, să dureze prea mult desfășurarea lui;

c) Să nu fie repetarea celui anterior sau al celui de acum trei-patru ani;

d) Să fie variat;

e) Partea distractivă să fie completată de cea instructivă sau educativă;

f) Să nu intre în program puncte de prea puțină importanță.

Desfășurarea programului unui festival sătesc nu poate trece de o oră și jumătate, maximum. Cele mai potrivite sînt $\frac{3}{4}$ sau o oră. Dacă e o piesă teatrală în program, nu-i permis a mai pune și altceva în program: conferințe, cântece, coruri.

Aproape pretutindena programele sunt prea încărcate. Am asistat la festivaluri cari au ținut 3 ore, ba și mai mult. Chiar și festivalurile pur școlare, de fine de an, spre pildă, sunt prea încărcate.

Dacă se poate ține încordată atenția publicului un ceas, să fim prea mulțumiți. Tot ce depășește ascultarea cu interes și cu plăcere, e nefolositor, ba chiar primejdios. Dacă în program e o conferință de maximum $\frac{1}{2}$ oră, declamările, cântecele, dansurile, nu pot trece de altă jumătate.

Principial : și în propaganda culturală leacul se dă cu lingurița, nu cu lingura cea mare.

Programul să fie *variat*. Cu atâta e mai distractiv, mai ușor de ascultat, mai folositor. Un festival în care se perindează și copil de școală și suflă fiecare câte o poezioară, când se repetă a zecea oară, are sala goală.

Programe repetate de două ori pe an sau chiar la 2—3 ani nu mai au nici un efect. Chiar când ar fi cele mai frumoase coruri. „Asta o știm“. „Asta am mai auzit-o“. Când se aude așa între spectatorii țărani, festivalul e ratat.

Și poeziile de declamat și cântecele, ba chiar și dansurile, nu trebuie repetate decât — să zicem — după cinci ani. Sunt azi sate în care învățătorul organizează de pildă 5—10 festivaluri culturale la an și toate încep cu „Pe-al nostru steag“ sau alta — aceeași cântare.

Impresia pe care o produce repetarea deasă a unor sunete din program e apăsătoare asupra publicului, descurajatoare: „Apoi dacă tot astea le știți“.

De aceea în fiecare program să fie cel puțin 2—3 cântece, deseori noi. Iar poeziile să fie totdeauna altele. Chestiunea e mult simplificată în satele cu dezvoltare naturală, unde sunt 2—3 festivaluri la an sau la un an ori doi ani odată. Ea se pune mai ales în satele cărora li se impune o *dezvoltare artificială*, împingându-le să facă salturi mari.

Din programul unui festival cultural, pentru a fi în tradiția elaborată în chip firesc de aspirațiile poporului, nu poate lipsi partea educativă sau instructivă ori cât de scurt ar fi programul. Dacă nu e un vorbitor liber, trebuie să fie un cetitor care să citească *un sfert de ceas* dintr'o carte folositoare. Poporul instinctiv așteaptă și un *profit* mai sustinut decât singur cel distractiv. Și dacă nu-l are, rămâne deziluzionat. Dacă nu s'ar putea insista asupra unei chestiuni ce-l interesează, se poate face cel puțin recomandarea unei cărți din biblioteca satului.

* * *

De sigur cele de mai sus nu cuprind decât unele observări în legătură cu festivalurile populare.

Pentru a se putea ajunge la elaborarea unui program tip, ar fi necesar să-și facă mai mulți observările scoase din experiență, să se adune un material documentar. Am și arătat rugămintea „Astrei“ în această importantă materie.

Nepotrivirea între prețurile produselor țărănești și cele industriale.

de **Nicolae Martin.**

De vre-o câțiva ani încoace o mare sărăcie a pus stăpânire pe satele noastre. Izvorul acestei sărăcii se află în nepotrivirea dintre prețurile produselor țărănești și cele industriale. S'a făcut socoteala că dela 1928 încoace (anul, în care reaua stare economică a țării a devenit amenințătoare) prețurile produselor țărănești au scăzut în mijlociu cu 75%, pe când cele industriale numai cu 20%. Aceasta înseamnă că dela 1928 încoace puterea de cumpărare a țăranului a scăzut mai mult de jumătate, că acelaș țăran, ca să cumpere aceeași cantitate de mărfuri, pe care a cumpărat-o în 1928, trebuie să dea îndoitul produselor sale.

Ca să ne facem ideile însă în ce măsură a scăzut puterea de cumpărare a țăranului dela 1914 încoace, dăm următoarele date :

Un agricultor putea să cumpere în 1914 cu 100 kgr. porumb 50 kgr. fier, azi nu mai poate cumpăra decât 17; putea să cumpere 199 kgr. ciment, azi numai 52; putea să cumpere 30 kgr. cule, azi numai 10. („Uniunea Camerelor de comerț“, Buletinul Nr. 43.)

Urmările acestei stări de lucruri nu pot fi decât dintre cele mai rele. Țăranul nostru nu-și mai poate înzestra gospodăria cu lucrurile și uneltele trebuincioase decât într'o măsură de tot mică, din care cauză suferă lucrarea pământului; nu-și mai poate cumpăra îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru el și familie, decât de calitate îndoeinică și cu trudă mare; cu greu își mai poate crește copiii la școală, pentru că n'are cu ce. Iar dacă ceasul rău îi mai trimite și vre-o boală în casă, ne putem închipui nenoro-

cirea bietului țăran. Intre astfel de împrejurări gospodăria lui este sortită ruinei, iar familia decăderii.

Să vedem acum cine a pricinuit nepotrivirea aceasta de prețuri de pe urma căreia suferă țăranul nostru.

După credința celor mai mulți nepotrivirea aceasta au pricinuit-o: 1. *Înțelegerile dintre fabricanți de a-și vinde mărfurile la prețuri mari* (cartelurile de prețuri); 2. *Opreliștea mărfurilor de peste hotare* (contingentarea); 3. *Vămile urcate pentru mărfurile din străinătate* (tariful vamal); 4. *Dările pe mărfurile de mare întrebuințare* (taxele de consumație).

Să le luăm pe rând.

1. *Cartelurile de prețuri*. Ce sunt aceste carteluri? Sunt înțelegeri făcute de fabricanții dinlăuntrul țării ce produc aceeași marfă, prin cari se obligă să nu-și vândă produsele decât la un anumit preț și care, în cele mai multe cazuri, este un preț de jefuire. Țăranii sunt siliți să cumpere la acest preț, pentru că nici un fabricant nu vinde marfa mai ieftin, iar din străinătate nu se poate aduce, din cauza opreliștii și a vămii urcate. Câteva exemple ne vor lămurii măsura în care aceste carteluri scumpesc viața.

Geamurile până la 1930 se vindeau de cartelul fabricatorilor de sticlă cu 105 Lei metru patrat. În luna Martie a acestui an a luat ființă în orașul Ploiești o nouă fabrică de sticlă, ce n'a voit să intre în cartel, vânzându-și marfa în liberă concurență. Prețul geamurilor a scăzut în scurtă vreme dela 105 Lei la 40. Vă puteți deci închipui cât a câștigat acest cartel de pe spatele satelor și orașelor! S'a întâmplat însă ca fabrica aceasta să înceteze lucrul și să închidă porțile. Cartelul de sticlă a ridicat repede prețul geamurilor la 115.50 Lei. Dacă am aduce aceste geamuri din străinătate, ele ar costa, la Galați sau Constanța, numai 37.60 Lei, însă vama de Lei 64 la metru ne împiedecă să facem acest lucru.

Să luăm acum produsele de fier. Legătura de tablă se cumpără la Galați cu 640 Lei; adusă din Anglia costă numai 380. Cutele italienești — mai bune decât ale noastre — se pot avea la Galați cu Lei 6.20; cartelul fierului le vinde cu 10 Lei. Sârma adusă din Anglia ar veni la

prețul de Lei 4.80; la noi se vinde cu Lei 10. („Situatia actuală a comerțului românesc“ de prof. N. S. Penescu, senator.) Toate aceste mărfuri le-am aduce mai ieftin din străinătate dacă vama prea urcată nu ne-ar împiedeca, încât cartelul fierului dictează prețurile după plac.

Cartelate sunt însă și uleiurile, cimentul, zăharul, hârtia, țesăturile de bumbac (cele imprimare) ș. a., iar anul acesta a mai luat ființă un cartel și anume cartelul de piatră vânăta. Cum Țara Românească este o țară producătoare de vin, are nevoie de foarte multă piatră (700 vagoane) pentru stropitul vișei de vie. Prima grijă a cartelului a fost urcarea prețului cu 2.50 Lei la kgr., ceea ce la 700 vagoane înseamnă un spor de 17,500.000 Lei. Gândindu-ne acum că prețul vinului e aproape de cinstie, cum ar mai putea suporta o urcare a pietrii vinete?

Din aceste câteva exemple se desprinde ușor învățătura că *așa-zisele carteluri scumpesc în chip simțitor viața*. Nu avem nici chiar slaba mângădere ca aceste câștiguri mari, făcute pe spînarea populației, să între în mâini românești. Cartelurile ar trebui, deci, sau desființate sau puse sub supravegherea statului.

2. *Opreliștea* (contingentarea). La sfârșitul anului 1932 (22 Noembrie) s'a adus o lege, care oprește aducerea de mărfuri din străinătate fără îngăduința Ministerului de Industrie și comerț. Legea aceasta s'a adus cu scopul de a încuraja vânzarea produselor țărănești peste hotare, aducând astfel cât mai mulți bani în țară, de a stăvili aducerea de mărfuri din străinătate, ținând bani pe cât se poate în țară și de a apăra prin aceste măsuri valoarea banilor noștri.

După 2 ani și jumătate de aplicare, legea a dat cu totul alte roade decât cele așteptate.

Chemată să aducă în țară cât mai mulți bani, dimpotrivă, îi împușnează, precum ne arată cifrele următoare:

In mii de Lei

1932	+	Lei	4,710.269.—
1933	+	„	2,428.978.—
1934	+	„	517.017.—

Chemată să încurajeze vânzarea produselor țărănești peste hotare o descurajează :

1932	—	tone	9,056.959
1933	—	"	8,777.730
1934	—	"	8,852.306

Chemată să stăvilească aducerea de mărfuri din străinătate, dimpotrivă, îi dă avânt :

În mii de Lei:

1932	—	tone	449.980	Lei	12,011.325
1933	—	"	456.962	"	11,741.850
1934	—	"	635.874	"	13,095.971

Iar în loc să apere valoarea banilor noștri o micșorează cu $\frac{1}{3}$, ceea ce face ca mărfurile aduse din străinătate să fie tot cu atâta mai scumpe.

Un alt izvor de scumpire a mărfurilor aduse din străinătate sunt dările ce se plătesc la sosire (suprataxa de contingentare), dintre cari amintim doar câteva :

Fire de lână nealbite, nerăsucite	Lei	8'—	la	kg.
" " " albite	"	6'—	"	"
Țesături de lână, postavuri țărănești	"	48'—	"	"
Fire de bumbac, bătală nealbită	"	1.60	"	"
" " " " albită	"	2'—	"	"
" " " urzală nealbită	"	4'—	"	"
" " " " albită	"	4.50	"	"
Țesături de bumbac	"	15-25'—	"	"

Opreliștea aceasta de mărfuri ar trebui, deci, să fie sau desființată sau așezată pe alte temeluri decât cele de azi.

3. *Vămile.* Pentru a nu mai aduce mărfuri din străinătate și pentru a face cu puțință înființarea de fabrici, cari să producă în țară tot ce ne trebuie, s'au așezat vămi mari pe toate mărfurile streine. Mulțumită acestor vămi a luat ființă, mai cu seamă dela Unire încoace, o mulțime de fabrici pentru a căror existență statul și populația țării au adus jertfe mari. A fost nevoie de aceste jertfe, pentru că fără ele n'am fi reușit să avem o industrie puternică și

care să acopere în bună parte trebuințele noastre. Azi însă, când bunul mers al industriei nu mai e amenințat, când mașinile sunt plătite (amortizate), iar unele din fabrici au rezerve mari din câștigurile de până acum, socotim că timpul jertfelor în paguba populației țării ar trebui să înceteze. Vămile sprijinesc industria noastră în mijlociu cu 150%, iar la adăpostul acestui sprijin fabricanții tin înăuntrul țării prețuri prea mari la mărfurile lor. Câteva exemple ne vor lămurii asupra acestui sprijin:

Țesături de lână, postavuri țărănești	Lei	300	la	kg.
Ață de cusut pe mosoare	"	2400	"	"
" " " " gheme	"	4500	"	"
Țesături de bumbac	"	2400	"	100 kg.

Vămile sunt, deci, o unealtă de scumpire a mărfurilor în folosul fabricantului și în paguba populației. O micșorare a lor ar fi foarte bine venită.

4. *Dările pe mărfuri de mare întrebuințare* (taxele de consumație). Pentru ca să-și creeze izvoare nouă de venit, statul a pus unele dări pe mărfurile, cari se întrebuințează mai mult. Astfel:

Lei 70.—	la	kg.	de	Esență de oțet (80°);
" 14.—	"	"	"	Zahăr;
" 25.—	"	"	"	Ceai;
" 25.—	"	"	"	Cafea;
" 25.—	"	"	"	Drojdiuțe;
" 15.—	"	"	"	Parafină (din care se fac făclile-și lumânările);
" 5.—	"	"	"	Ulei;
" 5.—	"	"	"	Orez curățit;
" 3.50	"	"	"	Sodă de săpun;
" 0.20	"	"	"	Făină (taxa la făină va fi sportită după toate semnele cu 0.95 Lei);
" 0.30	"	"	"	Ciment.

În ce măsură apasă însă darea aceasta (urmată de alte dări mai mici) asupra produselor petrolifere ne-o arată grăitor de tot cifrele ce urmează:

La 1 vagon de 10.000 Kgr.

	Benzină ușoară	Benzină grea	Petrol	Motorină	Păneura
Dare de consum	65.000	10.000	15.000	15.000	2.500
„ „ drum	15.000	2.500	—	2.500	—
„ comunală	1.200	1.200	700	600	300
„ pe cifra de afaceri	6.000	1.750	1.500	1.750	—
Total	87.200	15.450	17.200	19.850	2.800
Transport per C. F. R.	8.800	8.800	7.500	4.100	4.300
	96.000	23.750	24.700	23.950	7.100
1 vagon costă franco					
gara Sibiu	111.800	40.800	33.500	31.600	11.600
statul încasează afară					
de impoz. pe venit ș. a.	96.000	23.750	24.700	23.950	7.100
Fabricantului îi rămâne					
	15.800	17.050	8.800	7.650	4.500

Lumea satelor noastre se plânge și de scumpirea bumbacului, fără să cunoască pricelele. Cifrele ce urmează vor lămurii îndeajuns de ce bumbacul, de care nu ne putem lipsi, e așa de scump.

La 1 pachet de 5 funți (englezești) kgr. 2'50 se plătește:

	Lei	Bătălă nealbită,	Bătălă albită,	Urzălă nealbită,	Urzălă albită
Vamă	4	5	10	12'50	
Suprataxă de contingentare	„ 4	5	10	11'25	
Taxă fixă	„ 30	30	30	30	
6 ⁰ / ₀ impozit pe cifra de afaceri	„ 9	10'20	10'20	14'25	
Statul încasează la 1 pachet	Lei 47'—	50'20	60'20	68'—	
+ 44 ⁰ / ₀ primă economică (valutară)	„ 41'55	49'80	57'75	66'—	
Total de pachet, fără spelele de transport	Lei 88'55	100'10	117'95	134'—	

Să vedem acum care este soarta zăharului, un produs de cea mai mare însemnătate pentru viața satelor noastre. Se știe că zăharul are o foarte largă întrebuințare, ca leac și ca aliment. Ca leac se folosește contra boalei seci, micșorând cantitatea de spută (sculpt) și liniștind tusa. Zăharul are și însușirea de a preîntâmpina unele boli, mai cu seamă tuberculoza. Folosul cel mare însă e în nutriția (nutremântul) omului. Pus în mâncări și în anumite băuturi, zăharul reușește să dea corpului omenesc căldura și tăria trebuincioasă, întărind puterea de muncă a țaranului. Din

nefericire însă țăranul român consumă cel mai puțin zahăr. Cifrele ce urmează ilustrează această tristă stare :

Țara:	Consumul anual pe cap de locuitor :
Danemarca	50.5 kgr.
Anglia	46.4 "
Suedia	45.2 "
Elveția	44.7 "
Austria	30.2 "
Germania	29.3 "
Belgia	23.3 "
Franța	21.7 "
Polonia	13.— "
Italia	10.— "
Jugoslavia	9.1 "
România	4.7 "

Cauza că țăranul nostru consumă așa de puțin zahăr este scumpetea. Îi este greu să dea 31 Lei pe 1 chilogram de zahăr, bucăți, într'un timp când produsele lui se vând la prețuri de mizerie.

Cercetând alcătuirea prețului la zahăr, găsim că taxa de consumație, darea de venit, darea de cifra de afaceri și transportul pe C. F. R., dau la oaltă 24 Lei, ceea ce înseamnă aproape 80% din prețul unui chilogram de zahăr. Aceasta face ca țăranul nostru să se lipsească de un aliment de mare însemnătate pentru el, punându-și viața în pericol și sleindu-și puterea de muncă.

Toate acestea fac ca prețurile produselor industriale să fie prea ridicate față de prețul produselor țărănești, încât țăranul este silit să dea îndoitul și chiar întreitul produselor sale, pentru a putea cumpăra cantitatea de mărfuri fabricate, pe care o cumpăra pe vremuri.

Care ar fi leacul acestei stări de sărăcie pentru țăran? După credința celor mai mulți, leacul cel mai potrivit ar fi reducerea prețului produselor industriale la nivelul celor țărănești. Aceasta s'ar putea face prin desființarea cartelurilor, așezarea opreliștilor de mărfuri pe alte temeiuri, prin micșorarea vămilor, a dărilor și taxelor pe mărfurile de mare întrebuințare. În clipa, în care se va înfăptui un echilibru de prețuri între produsele țărănești și cele industriale, în acea clipă va dispărea una din principalele cauze ale sărăciei noastre de azi.

Raportul

Secretariatului general al Secțiunilor științifice-literare ale
„Astrei“, dela 21 Mai 1934—21 Mai 1935

de **Ion Agârbiceanu.**

ON. ȘEDINȚĂ PLENARĂ!

Dela raportul prezentat în anul trecut, în ședința plenară dela 21 Mai, am onoare a raporta în următoarele despre activitatea Secțiunilor noastre până la 21 Mai 1935.

1. Cu prilejul adunării generale a „Astrei“, ținută la 8 și 9 Sept. 1934 la Târgul-Mureș, ședința festivă a Secțiunilor a deschis-o dl preș. Iuliu Moldovan, în fața unui mare public, select. Conferențiarul festiv, dl *Sextil Pușcariu*, și-a dezvoltat conferința „Perspective literare“, de o deosebită însemnătate pentru mișcarea literară din Ardeal, cu concluziuni optimiste pentru noul avânt al literaturii din această regiune. A relevat importanța revistei „Gând românesc“, ce apare sub auspiciile „Astrei“. Conferențiarul a fost viu aplaudat.

2. În ședința plenară dela 16 Noemvrie s'a făcut comemorarea președintelui Secției literare, *G. Bogdan-Duică*, de către dl președinte *Iuliu Moldovan* și de către membrii Secției literare *Ion Agârbiceanu* și *Olimpiu Boitoș*. Comemorarea a fost deosebit de impresionantă, dispărutul savant fiind unul dintre cei mai mari prieteni și colaboratori ai „Astrei“ în uitimele două decenii.

Președintele arată că „Astra“ se va îngriji să se picteze și să se așeze portretul lui *G. Bogdan-Duică* în sala de ședințe a Secțiilor. Dl *P. Panaitescu* propune, și secțiile primesc, să se ia inițiativa pentru a se realiza un bust la Sibiu, a fostului președinte delegat al Secțiilor. Secretarul dă citire scrisorii d-nei *Constanța Bogdan-Duică*, prin care avizează că ține la dispoziția Secțiilor un libel de depunere la „Albina“, a Secției literare și o dovadă dela Banca Națională. Aceste valori s'au și ridicat și se păstrează la Secretariat. Dovada dela Banca Națională, Cluj, e asupra sumei

depuse de 50.000 Lei, iar libelul la data de 21 Iulie 1934 de Lei 30.450. Suma dintâi era destinată pentru tipărirea lucrării „Istoria literaturii ardelenne dela 1848 până azi”, pe care o pregătea răposatul G. Bogdan-Duică.

Dl *I. Lupaș* anunță Secțiunile că, din prilejul comemorării revoluției lui Horia, D-sa a pregătit o lucrare comemorativă, care va apare ca Nr. 2 în biblioteca Secțiunii istorice.

Dl preș. *Iuliu Moldovan* anunță că prin membrii Secțiunilor noastre s'a făcut o importantă anchetă în *Secuime* și alta în *Banat*. Concluziile cercetărilor vor fi desbătute în viitoarele ședințe ale Secțiunilor.

Secretarul general arată că Adunarea generală a proclamat ca membri activi ai Secțiunilor pe toți cei propuși în ședința plenară dela 21 Mai 1934. Raportează că în *Biblioteca poporală* a „Astrei” au apărut următoarele lucrări, cercetate și recomandate de secțiuni: *I. Lupaș*: Scurt manual de istoria românilor; *Petrea Dascălul*: Tot omenia-i mai tare; *Gh. Brânduș*: Valorificarea muncii țărănești; *E. Boșca*: Poezii pop. din jud. Năsăud; D-na *Monasterianu*: Dragostea-pârdalnică (adapt. teatru pop.); *Nic. Lupu*: Noroc și veselie.

Au rămas să fie tipărite în 1935: *Olimpiu Boitoș*: Povestiri eroice; *G. Bujoreanu*: Plante de leac și veninoase.

Propune următoarele subiecte pentru Bibl. pop. în 1935: *O piesă poporală*; O broșură cu conferințe populare: *Zile mari*; O broșură cu dovezi împotriva revizionismului; O broșură despre școlile superioare țărănești; O broșură cu materialul tratat în cea mai bună școală sup. țărănească.

3. În ședința plenară dela 25 Ianuarie dl *I. Matei* evocă figura lui *Nicolae Cristea*, iar dl D. Petruț a lui *Zaharia Boiu*, dela nașterea cărora s'au împlinit 100 ani. Amândoi conferențiarilor au fost călduros aplaudați. Cele două figuri culturale ale veacului trecut au trăit pentru câteva clipe în mijlocul nostru.

Pentru *Biblioteca poporală* Secțiunile, prin raportorul Secției literare *I. Agârbiceanu*, mai recomandă: *Stâlpul satului*, piesă poporală de *Petrea Dascălul*, și o broșură de poezii populare, din colecția *I. Dumitrașcu*. Iar prin raportul dlui *Sabin Opreanu* recomandă o monografie: *Praid, Un sat secuizat*, de *I. Dumitrașcu*.

Manuscrisele trimise pentru Bibl. pop. „Creșterea ovinelor”, cu recenzie nefavorabilă, de dl prof. *Grigore Sârbu* și „Creșterea

bovinelor", tot cu recensia nefavorabilă a dlui *I. Ofoiu*, au fost retrimise la Comitetul central. Dl *V. Stanciu*, preș. Secției șt. naturale a pregătit și a înaintat o conferință poporală model despre: „Bogățiile miniere ale Munților Apuseni”. Pentru valoarea ei deosebită se va publica și în „Transilvania” și într'un volumaș din „Bibl. pop. Astra”.

4. În ședința plenară dela 19 Februarie dl *Dr. P. Râmneanțu* a prezentat concluziile cercetărilor de analiză a sângelui a populației din Secuime, făcută sub auspiciile subsecției eugenice și biopolitice. Intreaga ședință a fost umplută cu această expunere de o capitală însemnătate pentru stabilirea originii etnice din județele Ciuc, Odorhei, Treiscaune și o parte a jud. Mureș. Analiza sângelui s'a făcut la 22.000 locuitori. E cea mai vastă cercetare ce s'a făcut la noi în acest domeniu. Materialul adunat va fi publicat într'un volum. Dnii *I. Moldovan*, *S. Dragomir*, *R. Vuia* au arătat importanța deosebită a cercetărilor și felicită pe dl *Râmneanțu* și colaboratorii pentru munca de câteva luni.

5. În ședința plenară dela 7 Martie dl *Dr. L. Daniello*, președintele echipei grupării „Gând românesc”, într'o foarte interesantă conferință, arată cum s'a făcut ancheta dela *Măguri*, prin 17 colaboratori, anchetă inițiată de desp. Cluj al „Astrei”. Cei mai mulți din anchetatori sunt membri ai Secțiunilor noastre.

Dl *Dr. Daniello* arată cercetările făcute de echipa medicală și prezintă o parte a concluziilor la cari s'a ajuns. Asemenea prezintă și rezultatele anchetei biologice.

Membrii secțiilor au constatat marea importanță a acestei anchete și și-au exprimat dorința ca anchete similare să se facă și în alte regiuni ardelenesti. Felicită pe dl *Dr. L. Daniello* și pe cei 17 colaboratori anchetători în diferite domenii.

Materialul adunat se va publica într'un mare volum, dimpreună cu concluziile.

6. În ședința plenară dela 28 Martie, a vorbit dl *Tiberiu Morariu* tot despre ancheta dela *Măguri*, sub raport topo-geografic și etnografic, relevând și insistând asupra unor obiceiuri străvechi descoperite în aceea comună de munte: focul viu, cultul falusului, subț numele de „moșii”. Descoperirile acestea vor face mare vâlvă între etnografi.

Dl *I. Prodan*, a vorbit despre *Originile comunei Măguri*, prezentând rezultatele anchetei făcute de echipa istorică. Amândoi

conferențiarilor au fost aplaudați călduros și membrii Secțiunilor au constatat importanța anchetei și sub acest raport.

7. În ședința plenară dela 11 April a vorbit dl *Romul Vuia* despre „*Așezările rurale în România și vechimea lor*“. Conferința a fost însoțită de proiecțiuni, din care cauză s'a ținut la Universitate. Dl R. Vuia, cu un mare aparat științific, arată că satul românesc e cel mai vechiu în Ardeal, făcând un studiu comparativ cu satele din alte țări și cu cele străine dela noi.

8. Secretariatul general a continuat și în anul acesta a publica săptămânal articole de interes general cultural, național, economic, în următoarele ziare populare: *Foaia Poporului*, Sibiu; *Unirea poporului*, Blaj; *Poporul românesc*, Chitila; *Neamul românesc*, Vălenii de munte; *Foaia noastră*, Cluj; *Glasul Ardealului*, Cluj. Câteva în „*Albina*“ și „*Cuvânt moldovenesc*“. Insemnez că gazeta din Chișinău, o foarte bună gazetă poporală, numai rar mai publică din articolele trimise de mine, după ce înainte le publicase câțiva ani regulat. Gândesc că din lipsa de spațiu la gazetă. Mai observ că, deși toate articolele mele săptămânale poartă mențiunea: Dela Secțiile Astei, în unele ziare se omite această mențiune, dându-se numai iscălitura mea.

În chipul acesta Secțiile au ținut contact săptămânal cu masele cititorilor țărani, abonați la ziarele pomenite. Toate cheltuielile împreunate cu biroul Secțiilor, poștă, cursor, tipărituri, se acoperă din onorarul ce se dă Secretariatului.

9. Aduc la cunoștința Secțiunilor că e nădejde să avem în curând un studio pentru Radio la Cluj, care va fi legat de postul dela Bod. Membrii noștri vor avea atunci un teren de largă activitate culturală, fiind a se lua în programul Studioului dela Cluj și o oră a „*Astei*“.

Mai menționez cu mândrie pentru membri Secțiilor noastre cele două reviste ce apar aici sub auspiciile „*Astei*“: *La Revue de Transylvanie*, ajunsă la vol. IV., condusă de dl S. Dragomir și dl D. Roșca și „*Gând românesc*“, de sub conducerea dlui I. Chinezu și dl Boitoș. Amândouă revistele sunt scrise în mare parte de membrii Secțiunilor noastre.

Cea dintâi menținându-se la programul ei strict științific a publicat în cele 4 volume studii extrem de bogate, care răstoarnă multe din temeuriile propagandei revizioniste în străinătate. Cea de a doua aduce contribuții literare, culturale, științifice de va-

loare. Amândouă revistele și-au stabilit o bună reputație în intervalul așa de scurt, de când apar. Deasemenea unii membri ai Secțiunilor au colaborat în cursul anului trecut și la revista „Transilvania”, buletin de tehnică culturală.

*ON. ȘEDINȚĂ PLENARĂ,
DOMNILOR MEMBRI,*

Rugându-vă să binevoiți a lua spre știre raportul de mai sus, vă rog să desemnați un conferențiar pentru Adunarea generală din acest an.

Cluj, la 21 Mai 1935.

Secretariatul general al Secțiilor.
ION AGÂRBICEANU.

Raportul Secției literare.

Secția a avut de îndurat o mare, ireparabilă pierdere, prin moartea președintelui G. Bogdan-Duică. Mai mulți membri ai Secției au colaborat la „Transilvania” și „Revue de Transylvanie”. Dl H. Petra-Petrescu a îngrijit de biblioteca pop. a „Astrei” și a redactat calendarul. I. Agârbiceanu a scris săptămânal articole pentru șase gazete, a cenzurat diferite manuscrise întrate pentru „Biblioteca populară”. A ținut conferințe în cadrele „Astrei”.

Cluj, 10 Mai 1935.

Secretariatul Secțiunii: *I. AGÂRBICEANU.*

Dare de seamă despre activ. Secției medicale și biopolitice pe 1934—1935

Din cauza greutăților materiale (Secția n'a avut nici un buget pe anul trecut) ne-a fost imposibil să dezvoltăm o activitate independentă mai largă, atât la Cluj, cât și în celelalte centre din Ardeal. Membrii noștri au activat în cadrul manifestărilor despărțămintelor.

Trebue de altfel să remarcăm, că unele dintre cele mai active despărțăminte ale „Astrei”, cum sunt cele dela Cluj, Brașov, Sighet, Reghin, sunt conduse actualmente de medici.

Cu toată lipsa de mijloace munca depusă de membrii noștri este, totuși, apreciabilă.

Ea a constat pe de-o parte în continuarea propagandei igienice prin conferințe cu proiecțiuni și prin diverse publicațiuni,

pe de altă parte în anumite realizări practice, în domeniul medicinei preventive.

În ce privește conferințele nu putem da aci cifra lor exactă, fiindcă nu am primit încă rapoarte dela toate cercurile noastre culturale, numai în centrele Cluj, Brașov, Reghin și Sighet numărul lor se ridică la 405.

În domeniul propagandei trebuie să menționăm în mod deosebit activitatea cercului Reghin, care și-a procurat singur, din bani donați de președintele său Dr. Nicoară, un aparat cinematografic cu mai multe filme medicale, pe cari le-a rulat în 60 de comune.

Secretarul Secției medicale a ținut la Cluj o conferință pentru intelectuali, vorbind despre „Sănătatea satului românesc din Ardeal”. La Cluj s'au ținut 6 conferințe pentru soldați.

O propagandă igienică, mult mai eficace decât cea prin conferințe, a fost întreprinsă de Secția noastră prin numeroase lecții de igienă, pe cari membrii noștri le-au ținut în cadrul Școlilor țărănești ale „Astrei”.

Semnălăm aci că la Reghin s'a organizat pentru prima oară un curs de igienă pentru femei, cu 40 participante, cari au fost instruite în privința alimentației adultului și mai ales a copilului, în igiena prenatală, primul ajutor în caz de boală etc.

La capitolul realizărilor trebuie să menționăm în primul rând ancheta sanitară întreprinsă în comuna Măguri, jud. Cluj, în cursul căreia s'a examinat, fizic și radiologic, aproape întreagă populația satului, pentru a se depista tuberculoza. S'au făcut aproape 1000 analize bacteriologice pentru sifilis, s'a stabilit starea igienică a populației prin anchete amănunțite, întreprinse în fiecare familie, s'a studiat alimentația populației și în fine s'a întreprins un studiu demografic al satului Măguri.

La această anchetă, care a durat 2 săptămâni, au participat domnii: Dr. Daniello, Râmneanțu, Benetato, Ardeleanu și Săcărea, ajutați de mai multe surori de ocrotire.

Rezultatele ei vor fi în curând publicate în monografia satului Măguri și în diverse reviste științifice.

O altă cercetare importantă, inspirată de dl prof. Iuliu Moldovan, președintele „Astrei” și condusă de dl Petru Râmneanțu, a fost asupra originii etnice a populației din Sud-Estul Transilvaniei, pe baza compoziției serologice a sângelui.

Concluziile la cari se ajunge după ce se examinează sângele, recoltat dela 20.092 persoane din Sud-Estul Transilvaniei, demonstrează că secuii din județele Ciuc, Odorheiu și Trei-Scaune, în general, au aceeași origine etno-antropologică ca și românii.

Rezultatul anchetei este publicat în „Buletinul Eugenic și Biopolitic” (vol. VI.) Nr. 1—2—3, din anul 1935.

„Buletinul Eugenic și Biopolitic” al „Astrei” a reapărut la 1 Ianuarie 1934.

Anchete sanitare cu caracter mai limitat, mai ales în cazuri de epidemii, au fost organizate în mai multe comune din jud. Brașov și Mureș.

Tot în aceste județe s'au făcut de către membrii noștri, aproximativ, 25.000 vaccinări pentru combaterea difteriei, scarlatinei și tuberculozei.

Pentru a coordona activitatea tuturor cercurilor noastre de medici, Secția noastră a hotărît, într'o ședință ținută la Cluj, la 19 Mai, a. c., și la care au participat mai mulți membri din provincie, să țină în fiecare an, cu ocazia Adunării generale a „Astrei”, una sau două ședințe plenare, în care să se prezinte rapoarte despre anumite probleme importante și să se discute programul pentru anul viitor.

Cele dintâi ședințe de acest fel urmează să se țină la Satu-Mare, discutându-se tehnica propagandei igienice, chestiune, despre care va prezenta un raport dl Dr. Daniello și tehnica anchetei sanitare, chestiune prezentată de dl Dr. Stoichița.

O mare parte din activitatea Secției medicale și biopolitice se desfășoară în cadrul subsecției sale de educație fizică, despre care s'a întocmit un raport special.

Președinte: *Prof. I. HAȚIEGANU.*

Secretar: *Dr. L. DANIELLO.*

*DOMNULE PREȘEDINTE,
ONORATĂ ADUNARE,*

La 11 Mai 1935, când s'a făcut darea de seamă și s'a votat biroului descărcare asupra gestiunii financiare din 1934/35, Secțiunea avea la Banca „Albina” din Cluj depuneri de 9747 Lei, în libelul Nr. 8279 și 67.359 Lei în libelul Nr. 10.308, în total 77.106 Lei. Cheltuelile din acest an s'au urcat la suma de 9220 Lei.

Secția istorică cu durere aduce la cunoștință să în cursul acestui an a pierdut prin deces pe membrii săi activi N. Togan și V. Lazăr, pe cari i-a comemorat prin cuvântul dlui vicepreședinte I. Lupaș, în ședința din 30 Ianuarie 1934.

Publicațiunile Secțiunii noastre au sporit prin monografia dlui vicepreședinte I. Lupaș: „Răscoala țăranilor din Transilvania în anul 1784”, tipărită ca Nr. 2 din „Biblioteca Istorică Astra”. Secțiunea noastră, având banii blocați, numita monografie s'a tipărit cu ajutorul material al Societății Mica și al L. A. R., ambele primind în schimb un număr corespunzător de exemplare din această lucrare, conform hotărârii consemnate în procesul verbal al ședinței din 11 Oct. 1934. Ținem să menționăm că în aceeași ședință s'a decis a fi reținute 300 exemplare pentru a fi vândute în beneficiul Secțiunii noastre.

În ceea ce privește activitatea științifică a membrilor Secțiunii noastre, amintim că dl vicepreședinte I. Lupaș, a mai publicat lucrarea „Trecutul nostru românesc — scurt manual de istorie națională” — apărut ca Nr. 209—212 din „Biblioteca populară a Asociațiunii”, apoi studiul „L'Empereur Joseph II et Horia”, precum și un necrolog asupra lui Vasile Goldiș, tipărite în revista „Revue de Transylvanie”.

Dl Silviu Dragomir a continuat publicarea revistei „Revue de Transylvanie”, colaborând cu următoarele studii: „La convention scolaire entre la Roumanie et la Yougoslavie et son application”; „La Hongrie et le problème de la Transylvanie”; „France et Transylvanie”; „La politique minoritaire de la Roumanie”; „Les martyrs de l'ignorance”; „Les modifications de la loi sur les minoritaires”; „Les Roumains de Transylvanie et le revisionisme hongrois”.

Dd. C. Marinescu, C. Daicovici, I. Crăciun și I. Moga au colaborat la revistele „Revue de Transylvanie” și „Gând Românesc”.

Deosebit de ședințele administrative Secțiunea noastră a ținut în ultima Miercuri a fiecărei luni ședințe cu caracter științific, în cadrul cărora s'au făcut următoarele comunicări:

I. Lupaș, Cercetări biologice privitoare la poporul român.

C. Marinescu, Un tratat militar necunoscut al lui Despot Vodă.

C. Daicovici, Contribuții la istoria Daciei Porolissensis și Malvensis.

I. Moga, Părerile istoricului maghiar Emeric Lukinich despre individualitatea istorică a Transilvaniei.

O. Podea, Darea de seamă despre publicațiunea Istoria Românilor de Seton Watson.

Conferințe în cadrele „Astrei” au ținut: D-nii I. Lupaș, S. Dragomir, C. Marinescu, St. Meteș, C. Daicovici și I. Moga.

De încheiere amintim că în ședința din 30 Ianuarie 1935 s'a decis ca Secțiunea să pregătească o serie de monografii, înfățișând *istoria Românilor în lumina ultimelor rezultate științifice*. În acest scop s'au angajat a lucra: dl Daicovici: Epoca veche până la părăsirea Daciei, iar dl S. Dragomir: Epoca năvălirilor până la invaziunea Tătarilor.

Cluj, 18 Mai 1935.

p. Președinte: I. LUPAȘ.

Secretar: I. MOGA.

Darea de seamă despre activitatea Secției artistice a „Astrei” pe 1934/35.

Secția artistică relatează și de astă dată despre activitatea care s'a desfășurat în sânul Conservatorului de muzică „Astra” din Brașov, care în Iunie, a. c., împlinește al 7-lea an al existenței sale.

Ca și în anii precedenți această activitate s'a desfășurat pe de o parte prin instrucția sistematică acordată elevilor săi — și în anul acesta peste 100, pe de altă parte prin concertele interșcolare (3), date de elevi și de muzica de cameră (10), date de profesorii Conservatorului în scop de propagandă a muzicii clasice.

Pe lângă toate rezultatele, de toată lumea apreciate și recunoscute, în acest an s'a sistat Conservatorului și ultimul ajutor bănesc de Lei 10.000 lunar, pe care l-a avut până aci dela Primăria municipiului Brașov, rămânând ca de aci încolo acest institut de artă să se susțină — dacă va fi posibil — exclusiv din taxele de învățământ încasate dela elevi.

Nu mai puțin regretabilă este nestrămutata hotărîre a directorului Conservatorului, dl Constantin Bobescu, de a părăsi Brașovul la finea anului școlar curent. Plecarea dsa, înseamnă nu numai o mare pierdere pentru însăși instituția noastră, ci — în general — pentru înaltul nivel al manifestațiunilor muzicale publice, aranjate și conduse într'un șir de ani de dsa. În

viața muzicală a orașului nostru rămâne un gol care în curând cu greu se va mai putea împlini.

Di Dr. Coriolan Petran a publicat următoarele lucrări în cadrele Secției artistice:

Studii, articole, recenzii:

1. „L'histoire de l'art hongrois au service du révisionisme” în „Revue de Transylvanie” I. 1, 1934;

2. „La part des trois nationalités de Transylvanie dans la formation de son caractère artistique”. „Revue de Transylvanie” I. 4, 1935;

3. „Müller Reitzenstein-Rosemann: Die deutsche Kunst in Siebenbürgen” (Récession) în „Revue de Transylvanie” I. 4, 1935;

4. „Bisericile noastre de lemn din Ardeal în lumina recențelor aprecieri ungare” în „Gând Românesc” II. 5, 1934;

5. „România în imagini” în „Gând Românesc” II. 6, 1934.

6. „Cercetări recente asupra barocului din Ardeal și Crișana” în „Gând Românesc” III. 1, 1935;

7. „Discuții asupra sintezei artei ardelene” în „Gând Românesc” III. 2, 1935;

8. „Discuții asupra sintezei artei ardelene” în „Gând Românesc” III. 4, 1935;

9. „Die Gleichwertigkeit der europäischen Rassen” în „Gând Românesc” III. 5.

Conferințe:

„Istoria artei ungare în serviciul revizionismului”, conferință ținută la Cluj, în localul Secțiilor, în 1934.

Brașov, 18 Mai 1935.

Președinte: TIB. BREDICEANU.

Raportul Secției social-economice către ședința plenară a Secțiunilor „Astrei”.

Dat fiind, că dintre cei 12 membri activi ai Secțiunii social-economice 4 au decedat, iar alți patru și-au transpus domiciliul definitiv la București, apoi unul locuind la Sibiu, afară de subsemnatul mai numără numai încă 2 membri activi în Cluj.

Astfel fiind, activitatea Secției în anul expirat s'a redus numai la aceea că s'a achitat de însărcinările primite dela Centru.

Observăm aci în deosebi referatele asupra lucrărilor destinate de a fi publicate de „Astra“.

1. „Creșterea ovinelor“, recenzată de dl profesor Gr. Sârbu și 2. „Creșterea bovinelor“, recenzată de dl profesor I. Oțoiu, membru corespondent.

Din cauza descomplexării Secției în măsura arătată mai sus, nu am mai putut întruni nici cel puțin 3 membri spre a face propuneri pentru cooptarea de noi membri, ca secțiunea să poată cât de cât funcționa. Pentru completarea Secției voi face propuneri prin Comitetul central On. Adunări generale.

Președinte: *Dr. MIHAIL ȘERBAN.*

Raportul Secției Științelor naturale.

*DOMNULE PREȘEDINTE,
ON. ADUNARE GENERALĂ,*

Secția științelor naturale, în lipsa mijloacelor materiale, a fost nevoită să-și restrângă activitatea în anul 1934. Membrii Secției au publicat mai multe lucrări în diferite reviste, ziare și cărți.

În cursul anului trecut Secția a pierdut pe valorosul său membru fost președinte, Dr. Ambr. Chețianu.

În cadrul Secției științelor naturale a ținut, în sala de matematici a Univ. dl prof. P. Sergescu o conferință asupra Istoriei științelor la Români, conferință care a fost cercetată de mult public din oraș, avizat prin afișele ce Secția le-a tipărit cu această ocazie. Dl V. Stanciu a ținut o conferință la Sebeș-Alba asupra credințelor religioase ale omului primitiv.

O conferință model a fost prezentată din partea Secțiunei: „Bogățiile miniere ale Munților Apuseni“.

Dl Dr. G. Bujoreanu a prezentat un manuscris cu titlul: „Boli, leacuri și plante de leac, cunoscute de țărănimea română“.

Fondul Secțiunei depus la „Albina“ cu libelul de depunere Nr. 6489 în suma de Lei 55.322 s'a redus conform cu dispozițiile legii conversiunii la suma de Lei 48.108. Sperăm că în viitor ni se va putea elibera această sumă, ca să o folosim pentru scopurile Secției.

Cluj, 21 Mai 1935.

Președinte: *VICTOR STANCIU.*

V.-secretar: *E. POP.*

Secția geografică-etnografică.

DOMNULE PREȘEDINTE,
ON. COMITET,

Activitatea Secției geografice-etnografice a „Astrei”, a desvoltat în anul curent următoarea activitate :

Membrii Institutului de geografie și studenții înaintați, au desfășurat în mai multe sate o activitate variată și utilă, după îndrumările directorului, prof. V. Meruțiu.

Stând de vorbă cu sătenii, au adunat date interesante pentru studii monografice, dintre cari unele au ajuns la încheiere, gata de publicat. Anexez la sfârșit o listă a acestor monografii.

Deosebit, în senzul popularizării, membrii acestei Secțiuni au desfășurat, în anul 1934/35, următoarea activitate, publicând mai multe broșuri :

Dl *Tiberiu Morariu*, a publicat următoarele broșuri :

a) Noul contribuționi la păstoritul Evreilor maramureșeni, Sibiu 1934 ;

b) Satul lui Coșbuc, Cluj 1934 ;

c) Prin Munții Rodnei, București 1935.

Dl *Laurian Someșan* : Păstoritul în Munții Călimani, București 1934.

D-ra *Alexandrina Hațiegan* : Câteva contribuționi asupra basinelului Văii Sebeș, Cluj 1934.

Dl *Radu V. Meruțiu* : Contribuționi la studiul regiunii Baia-Mare—Baia-Sprie, Cluj 1934.

Dl *Tiberiu Morariu* a ținut câteva conferințe :

1. În cadrul „Astrei”, Secția Cluj, în ședința din 28 Martie a. c., a vorbit despre : „Rezultatul cercetărilor monografice din com. Măguri, sub raport antropogeografic și etnografic” ;

2. În Salva, jud. Năsăud a vorbit despre : „Importanța creșterii oilor și valorificarea produselor” ;

3. A lucrat, în cadrul grupării „Gând Românesc”, la ancheta monografică-socială a comunei Măguri.

Lucrări monografii geografice privitoare la diferite regiuni din Transilvania.

1. Plasa Sibiu : Binder Heda, 2. Plasa Ocna Sibiu : Stanca Doina, 3. Regiunea Ecedului (jud. Satu-Mare) : Sălăgean Eleonora, 4. Valea Nerei : Vior Maria, 5. Situația prezentă a pop. agric.

comunelor de pe malurile Oltului ardelean: Micu Veturia, 6. Valea Turului: Macavei Emil, 7. Plasa Miercurea Nirajului: Pantea Lucia, 8. Valea Pojortei și Valea Sâmbetei: Negrea Valeria, 9. Plasa Arpașul de jos: Stanislav Emilia, 10. Beretăul și împrejurimea: Margareta Popa, 11. Plasa Abrud: Silaghi Angela, 12. Plasa Șercaia: Popa R. Maria, 13. Regiunea de șes din Satu-Mare: Burai B., 14. Plasa Gârbău: Podoabă Lucia, 15. Regiunea plasei Mocod: Vida Leontina, 16. Valea Câmpiei Ardelene: Hârșan Olivia, 17. Plasa Zălau: Rusu Livia, 18. Plasa Vișeu: Timiș Aurelia, 19. Regiunea salină dela Turda: Vlăsa Maria, 20. Basinul superior al Bistriței Aurie: Sasu Viorica, 21. Plasa Copalnic-Mănăstur: Sovrea Minodora, 22. Plasa Ileanda-Mare: Lazar Livia, 23. Comuna Rășinari: Schiau Adrian, 24. Plasa Tileagd: Bulzan Tiberiu.

Președinte: Prof. V. MERUTIU.

Raport asupra activității Secției de Educație Fizică a „Astrei” „Șoimii Carpaților” pe anul 1934—35.

Secția de Educație Fizică a „Astrei” și-a continuat cu aceeași intensitate activitatea din anul trecut. S'au creat în 1934—35 10 organizații de șoimi în județul Cluj, în comunele: Ciucea, Așchileul mic, Berind, Coruj, Călățele, Chirea, Someșul rece, Borșa, Vultureni, Suat și Cara. Impreună cu organizațiunile mai vechi avem în județul Cluj — în total — 30 de comune, cari lucrează sistematic după programul nostru de educație integrală, întregit de „Astra” Secția Medicală și Biopolitică, Despărțământul Cluj.

Ideologia șoimărească a prins rădăcini adânci în sufletul țăranilor. Introducerea acestei organizațiuni la sate credem că marchează o nouă etapă în dezvoltarea culturală a țăranilor. Elementele sătești sunt foarte disciplinate și se pot lăsa ușor modela atunci când au conducători entuziasmați, cari știu să sacrifice cât de puțin pentru ridicarea nivelului cultural al fiecărui cătun. Putem enunța că în satele din județul Cluj, unde s'au înființat organizațiile șoimărești ale „Astrei” ele au schimbat aspectul satului prin participarea lor activă la renașterea culturală și biopolitică a țăranilor.

Toate organizațiile sătești au dezvoltat programul schițat de centru: conferințe, lecturi, teatru, dansuri naționale, costumul național obligator pentru fiecare membru. S'au făcut exerciții de

gimnastică. În fiecare din aceste comune avem coruri țărănești. Nu a lipsit nici conținutul religios, pentru a le da educație integrală. Aproape în toate comunele „șoimii” au format coruri bisericești. Fiecare organizație poate fi considerată ca un nucleu cultural. Prin propaganda activă, țăranul nu mai este un simplu spectator, el ia parte efectiv la toate manifestațiunile, simțindu-se răspunzător pentru reușita serbărilor. În fiecare Duminecă am fost invitați de diferite sate pentru a asista, de cele mai multe ori, ca spectatori la manifestațiunile culturale înălțătoare și reconfortante ale „șoimilor”. Preocupările noastre s'au redus numai la coordonarea programelor de muncă și îndrumări prin conferințe.

Organizațiunile șoimărești nu s'au mărginit numai la o activitate îngrădită în sfera satului, ci au organizat mici turnee culturale cu program de teatru, dans, cor, gimnastică în satele din jur, ajungând și până la 20 kilometri depărtare, dovedind prin propagandă activă, că înțeleg ideologia noastră de sănătate, disciplină și conștiință națională. Aceste turnee au înafară de importanța propriu-zis culturală — mai ales pe aceea de a desvolta emulația între sate. Ele trezesc în primul rând ambiția satului, care pornește în turneu, apoi trezește interesul satelor prin care trec până în comuna unde desfășurarea programului executat de săteni este nespus de instructiv și sugestiv.

Cele mai frumoase succese, atât în ce privește organizațiunile existente, cât și noile organizații, le-am obținut prin aceste turnee. În fiecare din ele am vizitat 5—6 sate vecine, unde — de sigur — cu timpul, se vor face înjghebări similare.

Bunul mers al organizațiunilor a fost asigurat în existența și funcționarea *Caselor Naționale*. În Suat se inaugurează asemenea casă în 26 Mai, iar la Mociu și Sâncrai s'au început lucrările pentru o clădire similară, „șoimii” dând contribuțiunile lor prețioase.

În cursul acestui an am înființat și instruit *două fanfare țărănești*, în comunele Suceag și Feleac.

Organizațiunile mai vechi cu o disciplină adâncă în întreaga lor activitate au luat parte la câteva serbări mari, dovedindu-se demne de rolul important, pe care l-au avut în desfășurarea programului. La adunarea generală a „Astrei” dela Tg.-Mureș, atât concertul, dela „Teatrul Național”, precum și festivalul, dela „Arena sportivă”, au stârnit uimirea și admirația întregului pu-

blic, iar serbarea de 1 Dec. dela „Teatrul Național” din Cluj, cu program susținut în întregime de „șoimii” din comunele, Sâncrai, Florești, Suceag, Feleac și-a datorit reușita unei executări perfecte a tuturor punctelor oferite de „șoimi”.

Succesele obținute cu prilejul acestor două mari festivități, ne-a îndemnat să organizăm două concerte populare, în sala „Prefecturii” din Cluj, în zilele de 30 Nov. și 20 Dec. 1934, cu comunele Sâncrai și Suceag.

Serbarea de 10 Mai a „șoimilor” s'a făcut și în acest an la Topa-Mică, cu succes mai mare decât în anul trecut. Au luat parte 15 organizațiuni, fiecare cu 100—200 membri, toți îmbrăcați în costume naționale românești, din imboldul și cu ajutorul „Astrei”. Prin programul bogat și variat, prin tot felul de întreceri de coruri, costume, dansuri, gimnastică, fugă, sărituri etc. serbarea, numită de noi „Șoimiadă”, a avut un caracter de „olimpiadă” țărănească.

Paralel cu această activitate a „șoimilor” dela sate — cea mai importantă pentru noi în timpurile de față — au activat și „șoimii” dela oraș, la Cluj. În sala de gimnastică, bine înzestrată, sub conducerea dlui Prof. Chețianu, s'a desfășurat un program de muncă sistematică.

Trebue să încreștăm aci frumoasa activitate, dezvoltată de organizațiunile din celelalte centre: Sibiu, Brașov, Arad, Făgăraș, Tg.-Mureș și — în special — Zălau, care a reușit să injghebeze nuclee active la sate.

Am primit numeroase adrese prin cari ni se cer îndrumări pentru înființare de „șoimi” în multe sate, nu numai din Ardeal, dar și de celelalte provincii, ceea ce însemnează că există un entuziasm, care cere să fie trecut în fapte.

Un progres important este marcat la Cluj, în anul acesta prin lucrările executate la „Arena Sportivă” din Parcul Mihai. Ceea ce a realizat profesorul Hațieganu în adevăr este uimitor. Nu peste mult Clujul va vedea deschizându-se porțile celei mai frumoase „Arenă sportive” din țara. Aci tineretul dela oraș, ca și dela sate, va putea face educație fizică în cele mai bune condiții oferite de tehnica și organizarea modernă a sportului. Această arenă va fi focarul principal, unde se vor forma și de unde vor porni cei mai aleși îndrumători de mâine, în crezul „șoimilor”.

Profesorul Hațieganu a ținut în anul acesta o conferință în sala IV-a a Universității, despre educația fizică a tineretului, iar conferința D-Sale la radio a transmis în toată țara părerile sale competente cu privire la educația tineretului.

Activitatea noastră își datorește succesul mai ales entuziasmului cu care se lucrează în general, entuziasm, bazat pe credință în binele răspândit din organizațiile noastre.

Avem convingerea deplină că „Astra” „Șoimii Carpaților” oferă un cadru prielnic de a pregăti elemente viguroase, sănătoase, conștiente și utile țării.

Președinte: Prof. Dr. I. HAȚIEGANU.

Secretar: Dr. SPĂRCHEZ.

Noile noastre școli țărănești

de **Al. D.**

II.

În precedentul nostru număr, utilizând primele rapoarte ce ne-au fost trimise, am publicat o dare de seamă asupra celor dintâi rezultate ale școlilor țărănești ale „Astrei”. Bucuria pe care o manifestam atunci, ne este însă din nou susținută de alte roade ce s’au adăugat ulterior, dovedind încă odată temeinicia, seriozitatea și entuziasmul ce freamă în sufletul conducătorilor școlilor țărănești. Le înfățișăm dar și pe acestea cu aceeași înaltă și adâncă mulțumire.

Despărțământul Gheorghenilor abia înființat în Noembrie trecut sub președinția dlui director de liceu *T. Chindea*, a dovedit un entuziasm și o putere de înfăptuiri ce se distinge în mod deosebit. Printre primele sale realizări are a se lăuda cu drept cuvânt — cu școala țărănească a desp., ce a fost urmată de 14 săteni, între 20 Martie și 3 Aprilie. Dintre aceștia 7 au fost Români cari și-au păstrat ființa lor etnică, iar ceilalți 7 Români maghiarizați sub raportul portului și al limbii. Vorbindu-li-se numai românește, țărăni maghiarizați au început a se exprima cu mai multă ușurință în limba strămoșilor, școala îndeplinindu-și astfel

în mod modest, dar hotărît, funcția ei de naționalizare. S'au predat cunoștințe de Agricultură, Apicultură, Creșterea vitelor și valorizarea produselor, Pomicultură, Igienă și medicină, Legile și așezămintele țării, Cooperafia și asociații țărănești, Cultura la sate și organizarea „Astrei“, Cunoștințe generale de Istorie și Geografie, Educație fizică, Deprinderi religioase. Profesorii ce au servit la altarul școlii au fost: agronom *Paldău*, inginer silvic *Gheorghiu*, apicultor *Klekes*, prof. *I. Beju*, pomicultor *Crișan Gheorghe*, medic *Dr. Naghi Andrei*, prof. *T. Anastasiu*, dir. inv. *Gh. Ciuchi*,

Școala țărănească din Gherla.

prof. *Iosif Duma*, dir. inv. *Gh. Pasat*, dir. inv. *T. Angheluță*, și prof. *T. Chindea*. Inutil să menționăm că fapta desp. Gheorgheni care are în ținuturile lui maghiarizate o misiune specială de îndeplinit, ne umple inima de bucurie și încredere în conducătorii harnei și înțelepți ce are.

Despărșământul Oravița de sub președinția dlui prof. *Ilie Rusmir*, a făcut să funcționeze o foarte sistematică alcătuită școală țărănească în intervalul dintre 15 Ianuarie c. și 15 Februarie cu un număr de 27 elevi-țărani. Cu sprijinul șoc. U. D. R., al Camerii Agricole-Caraș, cu cel al Centrului Astrei, cu cel al țărănilor chiar, s'au putut în- gheba sumele necesare organizării școlii.

Programul de lucru amănunțit înfățișat în amplul raport ce ne-a fost înaintat, s'a compus din „două unități principale“ și anume: 1. studii de specialitate agricolă cu ramurile ajutătoare și 2. cunoștințe de cultură generală și națională.

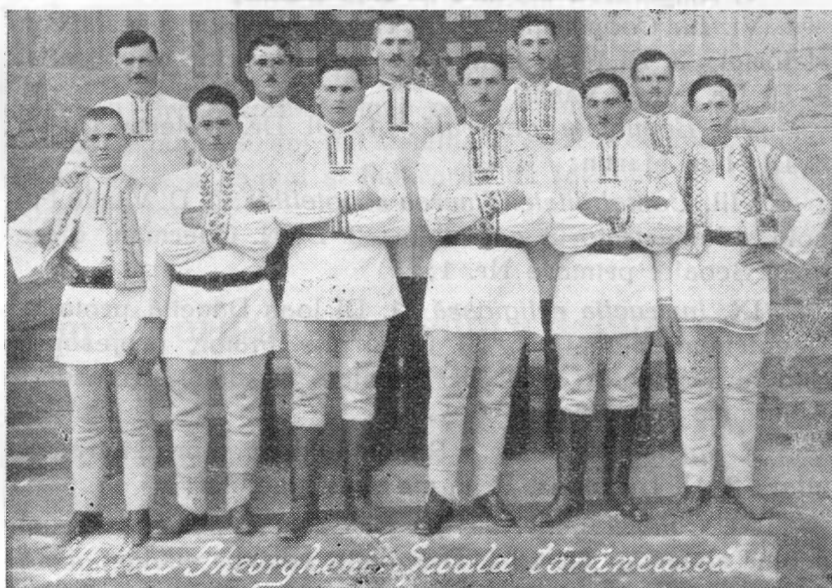
Au dat importantul lor concurs dnti: prof. *Ilie Rusmir*, predând *Botanica*, Dr. *A. Perian* și Dr. *Medt*: *Zootehnie*, Ing. agron. *P. Grecu* și *I. Retezan*: *Agricultura*, Prof. *Ilie Neagoie*: *Fizico-Chimice*, prof. *Al. Atanasiu*, *Albina*, delegatul Unitii Camerelor Agricole: *Apicultura*, Ing. *C. Cinghița*: *Silvicultura*, *Studiul Cooperăției și Tehnica de conducere a gospodăriei model*, curs predat de prof. *T. Țundre*. *Partea II. de educație națională și cetățenească* a cuprins cursurile următoare: *Limba și literatura română* cu dl prof. *N. Roșu*, *Istoria* cu specială privire asupra Banatului cu dl prof. *I. Buzea*, *Aritmetică practică* cu prof. *Ilie Neagoie*, *Economie politică* cu Ing. *Mălăescu*, *Codul penal* cu dl Dr. *Traian Mica*, *Codul civil* cu dl Dr. *M. Radovan*, avocat, *Locuințe și acarete* cu dl *D. Boitor* constructor, *Igiena* cu Dr. *I. Fira* și Dr. *D. Cărăbașiu*. S'au mai ținut și o serie de conferințe cu subiecte generale, dar practice de către dnti căpitan *Motoc*, maior *Renoiu*, Dr. *Bolboca*, prof. Dr. *Lighezan*, dir. inv. *Moisi*, administrator financiar *Codariu*, Ing. *Ciughifa*.

Cursurile și-au atins din plin ținta, așa cum o dovedesc frumoasele scrisori ale țăranilor, propaganda pe care o fac în satele lor pentru școală, hotărîrea de a înființa o mare cooperativă județeană etc.

Despărșământul Sibiului de sub președinția dlui inspector școlar *Silviu Țeposu*, a organizat de asemeni o școală țărănească a cărei conducere a încredințat-o dlui prof. *Iulian Dumitru*. Cursurile cari au durat *trei săptămâni*, dela 18 Martie la 6 Aprilie c., au numărat 19 elevi țărani bine aleși, avându-se în vedere ca toți să aibă același în-deletnicire și anume agricultura și cel puțin 5 jugăre de pământ. O inovație pe care o semnalăm cu toată bucuria, e învltarea despărșământului către Prefectura de Vâlcea de a-și trimite patru elevi țărani din acest județ, făcân-

du-se astfel un îndușător pas de către apropierea su-
fletească între țăraniile celor două provincii.

Cursurile au fost de patru categorii și anume: 1. *practică* privind agricultura și științele ajutătoare, predate în mod intuitiv la ferma școlii normale, la unele gospodării din Turnișor, la Târgul de vite etc.; 2. *cunoștințe economice și juridice*; 3. *cultură generală* și 4. *producțiuni artistice și corale* date în fața țărănilor de către elevii școlii primare și apoi șezătoarea de închidere cu program

Școala țărănească din Gheorgheni.

alcătuit de elevii țărani chiar, cari după o serie de coruri și recitări cu subiect național, au reprezentat cu deosebit succes comedia în trei acte a lui „Petrea Dascălul: „*Tot omenia-i mai tare*“. Insemnăm în cele ce urmează, numele profesorilor ce și-au dat prețiosul lor concurs întru reușita minunatelor școlii țărănești din Sibiu.

1. *La Agricultură*: 1. Dl Inginer agronom N. Statov, profesor la Școala Normală, Sibiu; 2. Dl Inginer agronom Iosef Schobel, dela Reun. săsească de agricultură, str. Bisericii Nr. 1;

II. *La pomicultură*: 1. Dl Ieronim Mardan, profesor pensionar; 2. Dl Aurel Barbu, învățător, Școala primară Nr. 1; 3. Dl Traian Nicola, învățător, Școala primară Nr. 1;

III. *Creșterea vitelor*: 1. Dl Dr. Prim medic veterinar al municipiului Nicu Georgescu; 2. Dl Dr. veterinar Căpitan V. Agrișanu, Reg. 36 Artilerie; 3. Dl Dr. veterinar Locot. Liviu Petrișor, Reg. 36;

IV. *Apicultură*: Dl Romulus Simu, secretarul Astrei în pensie;

V. *Asigurarea vitelor*: Dl Elie Duma;

VI. *La Cooperație*: 1. Dl Traian Petrișor, asesor consistorial; 2. Dl Mina Grădinaru, subinspector cooperatist; 3. Dl Dr. Aurel Vasii;

VII. *Economie generală*: 1. Dl Dr. Valeriu Curea; 2. Dl Nicu Martin;

VIII. *Contabilitate. Ținerea socotelilor*: 1. Dl Vasile Mușolu, administratorul ospiciului; 2. Dl N. Gherman, directorul Școalei primare Nr. 1;

IX. *Instrucția religioasă*: 1. Dl Ioan Dăncilă, protopop Locotenent-colonel; 2. Dl Gheorghe Maior, profesor la Școala Normală; 3. Dl Dr. Nicolae Tărcihlă, profesor la Academia Teologică;

X. *Igienă*: 1. Dl Dr. I. Stochița, Inspector general sanitar; 2. Dl I. Cosma, Prim-medical județului;

XI. *Cultură generală*: 1. Dl Silviu Țeposu, Inspector școlar secundar; 2. Dl I. Dragomir, revizor școlar;

XII. 1. Dl I. Sandu, directorul Școalei Normale de băieți; 2. Dl I. Nanu, profesor la Școala Normală de băieți;

XIII. *Română*: 1. Dl Dr. D. Bologa, profesor la Școala Normală; 2. Dl Alexandru Dima, profesor la Liceul „Gh. Lazăr“;

XIV. *Geografie*: Dl I. Isac, profesor la Liceul „Gh. Lazăr“;

XV. *Drept*: 1. Dl Dr. Chirion Bânda, Prim-președintele Tribunalului Sibiu; 2. Dl Dr. Visarion Pop, judecător președinte, Tribunalul Sibiu; 3. Dl Dr. V. Alămorean, judecător, la Judecătoria Mixtă, Sibiu; 4. Dl Dr. Augustin Bidan, avocat; 5. Dl Dr. Gheorghe Bărbat, avocat;

6. Dl Iulian T. Dumitru, avocat și prof. la Școala Comercială sup. de băieți;

XVI. *Cântece*: Dl I. Tănase, institutor;

VVII. *Șezători*: Dl Petre Olariu, învățător;

XVIII. *Regisarea piesei teatrale*: Dl N. Băilă, secretarul Astrei centrale.

În acelaș ordine de idei a școalelor țărănești, mai e locul să amintim actul *Cursul de apicultură* ținut la Gusu (Sibiu) sub conducerea învăț. director Gh. Micu, între 22—30 Mai, pentru preoții și învățătorii din comunele învecinate.

* * *

Nu putem încheia înregistrarea rezultatelor școalelor țărănești fără a sublinia încă odată înțelepciunea cu care au fost organizate, spiritul sistematic ce le-a călăuzit, simțul realist ce le-a animat și fluturarea de idealism ce le-a înviorat tot timpul.

Cum s'a organizat și cum a decurs școala pentru țărance din Gherla

de Emil Precup,

dir. liceului, preș. desp. Gherla.

Ideea școalelor țărănești am îmbrățișat-o cu căldură și însuflețire la adunarea generală a „Astrei“ dela Tg.-Murăș, unde am asistat, ca delegat al despărțământului Gherla. Frumoasele și instructivele conferințe ce s'au ținut, precum și manifestațiunile culturale țărănești, desfășurate acolo, mi-au umplut sufletul de dorul și încrederea optimistă în posibilitatea de organizare a unor școale țărănești în Gherla.

Îndată ce am sosit acasă dela Tg.-Murăș, primul gând mi-a fost îndreptat spre țărancele din satele învecinate și aveam intenția, ca mai târziu să am grijă și de țărani.

Intențiunea mea de a deschide o școală pentru țărance am comunicat-o domnișoarei directoare a Școlii Normale de fete din Gherla, dela care am aflat cu bucurie, că un număr de 3 fete din comuna Petrești, cercetează

Școala Normală de fete, unde se interesează de țesături și cusături cu motive naționale.

Destea aceasta mi-a întărit nădejdea, că se va putea deschide o școală pentru țărance, în care să se predea tot felul de cursuri, cari interesează direct viața țărancelor noastre: câmpul, gospodăria casnică, familia, biserica, istoria națională, geografia țării, literatura, muzica și dansul.

Primită ideea cu însuflețire și de domnișoara directoare, care cu plăcere ne-a pus la dispoziție localul Școalei Normale de fete, primul pas spre realizare, prin aceasta era făcut și urma să găsim profesoarele și profesorii necesari și să recrutăm elevele, cari aveau să urmeze aceste cursuri.

În acest scop am convocat printr'o circulară pe ziua de 12 Noembrie 1934, la ora 4 d. a., în localul Școalei Normale de fete, pe profesoarele: A. Suctu, Eug. Petruțiu, El. Covaclu, Maria Pioraș, Eug. Neamț; pe profesorii: El. Stigariău, Aug. Taloș, S. Mihali, Em. Pioraș și Pavel Molnar și pe domnii doctori: Dr. Șt. Pop și Dr. Dirgil Balint. Aci li s'a comunicat dorința noastră de a deschide o școală pentru fete țărance și li s'a adresat rugarea de a ține cursuri la această școală.

Toate doamnele și domnișoarele și toți domnii invitați au primit cu drag să țină gratuit cursuri și s'au angajat să compună o programă analitică, care să se discute pe specialități, în ședința dela 22 Noembrie 1934, când să se fixeze în mod definitiv și apoi să se înceapă școala.

Pe ziua de 19 Noembrie 1934 au fost convocați la liceu preoții și învățătorii din satele apropiate ale plasei Gherla, cărora li s'a adresat rugămintea de a ne recomanda 2—3 fete știutoare de carte, cari să urmeze școala de țărance. Toți au primit cu plăcere invitația și ne-au trimis un tablou de fetele recomandate.

După ținerea conferinței profesorilor, la 22 Noembrie, în care s'a fixat programa analitică, fetele au fost chemate să se înscrie și să înceapă cursurile, pe ziua de 26 Noembrie, când s'au înscris 34 de fete din comunele: Mintiu, Bunești, Silivaș, Livadă, Bonț, Nima, Hășdate și Țlop și

s'au început cursurile regulat, după oficierea serviciului divin în capela Școalei Normale.

În această zi li s'a publicat orarul, care avea să se desfășure în fiecare săptămână, în zilele de Luni și Vineri, zile de târg în Gherla, dela orele 8—13 și dela 14—16, când fetele trebuiau să se întoarcă în satele lor pe jos, căci Școala Normală de fete, neavând dormitoare și paturi disponibile, nu avea posibilitatea de a le interna.

Astfel au urmat cursurile regulat, ca externe, în zilele de 26, 30 Noembrie, 3, 7, 10, 14, 17 Decembrie, 11, 14, 18, 21, 25, 28 Ianuarie și 1 Februarie, în total 14 zile, iar în ziua de 3 Februarie 1935, după ce s'au spovedit și cuminecat, a avut loc încheierea școalei, cu un frumos festival, aranjat de domnișoara Eug. Petruțiu și desfășurat în fața unui public numeros, de intelectuali și săteni, cari au rămas viu impresionați de calitățile ascunse și nebanuite și de talentul, cu care aceste însușiri sufletești s'au manifestat cu această ocaziune. Efectul acestor manifestări naționale și culturale ale fetelor îmbrăcate în costume naționale și culturale, a stors lacrimi din ochii celor prezenți, ale căror suflete s'au umplut de încredere și de mândrie națională.

Bucuria aceasta, de a lua parte până la sfârșit la aceste cursuri, nu au avut-o toate fetele înscrise. Dintre cele 34 de fete înscrise, nu au terminat școala decât numai 18 și anume: 11 din Mintiu, 1 din Silvaș, 4 din Livadă și 2 din Hăjdate. Celelalte s'au retras pe rând, motivul: timpul de iarnă nefavorabil și oboseala împreună cu deplasarea pe jos la Gherla, iar o mică parte din ele a fost oprită de bârfitorii invidioși ai satelor, care le-au batjocorit.

Programa acestor cursuri a fost din ramurile de muncă și de preocupare femeiască, la sate. S'au predat următoarele materii:

1. *Religia*, cu dl Em. Pioraș: Păcatul, postul, cumpătul, luxul, beția, lenea, caritatea, familia, societatea, creștinismul și virtuțile sociale;

2. *Română*, cu domnișoara E. Petruțiu: Scrisori, petiție, chitanță, lecturi model în proză și poezie, îndrumări pentru întocmirea programelor șezătorilor sătești;

3. *Istoria*, cu dl S. Mihali: Originea poporului român. Luptele Românilor din Ardeal pentru libertate. Străduințele Românilor spre unire, libertate și neatârnavare. Războiul mondial și revizionismul;

4. *Geografia*, cu dl E. Stigartău; Frumusețile, bogățiile și populația țării românești. Industria casnică și importanța ei. Import și export. Însemnătatea pădurilor;

5. *Pedagogia*, cu doamna Eugenia Neamț și dl Aug. Taloș: Rolul mamei în familie și societate. Exemplul în educația copiilor. Femeia ca gospodină;

6. *Matematica*, cu domnișoara A. Suciu: Balanța, cântarul, măsuri de greutate, capacitate, lungime. Operațiunile principale. Inventarul;

7. *Gospodăria*, cu domnișoara Elena Covactu: Bucătăria, cămara, plunița, rețete pentru conserve pe iarnă, supă de găină și sos de pătlăgele, sarmale, ciorbă de perișoare, cartofi clădiți, prăjitură cu jumări de porc, încondeierea ouălor, vopsirea ouălor, lapte de pasăre și friptură de porc;

8. *Lucrul manual*, cu doamna Maria Pioraș: Costumul național, broderiile românești, țesutul de scoarțe, cusăturile românești, exerciții la mașina de cusut, țiporul ței;

9. *Igiena*, cu domnii: Dr. Ștefan Pop și Dr. Virgil Balint: Igiena în general (viața microbiană etc.), boalele infecțioase (scarlatina, difteria cu demonstrații microscopice), varicelă, varicela, febra tifoidă, tifosul exantematic, paratifosul, tuberculoza, sifilisul, alcoolismul. Puericultura (boalele copiilor mici, îngrijirea copiilor, igiena infantilă, alimentația, îmbrăcămintea, sporturile etc.) Concepție, fecundare, graviditate, îngrijirea gravidei, hereditatea, anatomia organelor genitale femeiești, despre leuzte, ajutorul, igiena leuztelei. Gazele de război, infecția individuală și colectivă, măști și măsuri de siguranță a populației civile, toxicologie (alimente, mușcăturile de șerpi, intoxicațiile și tratamentul lor. Bate.

10. *Agricultura*, cu dl Pavel Molnar: Cultura câneptii, a inului. Florile de ghiveciu și de grădină. Pământul de grădinărie. Răsadnița și sămănatul în răsadniță. Cultura legumelor. Cultura cepetii, a conopidei, a hreanului și a guttei. Importanța creșterii păsărilor, noșturi de rasă, ra-

sele pure și corcite. Găini pentru ouă, carne și mixte. Ingrășarea păsărilor, claponizarea. Laptele și derivatele lui. Creșterea și îngrășatul porcilor, rasele de porci, boalele. Fătna și pâinea.

11. *Educația*, cu domnișoara A. Suci: Salutul, ținuta în școală și în societate, conversația. Despre ordine, prietenie, vorbe triviale, sentimentul religios. Cefitul zlorelor, veștile din lume.

12. *Dexterități*, cu domnișoarele Ana Zimveltu și M. Mânzat: Dansuri naționale (Horă, Sârba și Someșana), cântece naționale, patriotice și bisericesti, declamări și audiții la Radio, în timpul liber. Educația fizică.

Tot timpul cât au ținut cursurile două eleve ale Școlii Normale au petrecut între țărance, îndrumându-le și contribuind la desvoltarea unui sentiment de atmosferă familiară, între fetele cari la început se grupau după comune, ferindu-se de tovarășele lor din alte comune și deșteptându-le totodată sentimentul de solidaritate, de disciplină și de dragoste adevărată și împrumutată.

Profesorii și-au ținut regulat cursurile, au semnat în condica de prezență, ce se păstrează în arhiva despărțământului și au procedat metodic, profitând toate elevele absolvente, deși au avut pregătiri diferite. S'a remarcat în deosebi progresul și profitul moral. Fetele, la început stângace, greoate, nepoliticoase și înțepate la vorbă și manieră, în timpul scurt cât au urmat această școală, au ajuns scuturate, ambițioase, complexante, atente, sprintene și vioale, în așa măsură încât, gălitate frumos și curate aveal impresia că vezi în fața ta fete cu educație bună și trecute prin școli.

Insuflețirea și mândria lor pentru cele învățate în școală au dus-o acasă în sat, unde Minttuancele, care sunt cele mai multe din aceea comună, au creat în jurul lor o atmosferă favorabilă mișcării culturale în sat și cu ocaziunea inaugurării casinei din comună, au aranjat un festival urmat de dans, în ziua de 10 Martie, la care au ținut să mă invite și pe mine și pe d-șoara Suci, care ne-am simțit obligați să luăm parte și să ne bucurăm, văzând cu ochii, că sămânța aruncată de școala țaran-

celor din Gherla, a dat roade folositoare. Venitul acestor serbări a fost întrebuințat, jumătate pentru cercul cultural al Astrei, iar jumătate pentru școala primară. În afară de aceasta, la adunarea generală a despărțământului din Gherla din 2 iunie, absolventele noastre și-au lăpădat haina lor obișnuită, cumpărată din prăvălie și s'au prezentat — în corpore — în frumosul nostru costum național săliștenesc, plăcând tuturor prin uniformitatea hainei și prin disciplina mișcărilor.

Suntem recunoscători pentru ceea ce am putut face profesoarelor și profesorilor, care ne-au dat serviciul lor gratuit și dlui președinte Dr. Iuliu Moldovan, care ne-a acordat încurajarea morală și materială.

Gherla, 4 iunie 1935.

„Buletinul Eugenic și Biopolitic“ al „Astrei“

de **Dr. Gh. Preda.**

Se știe că asociația culturală „Astra“ la propunerea făcută în 1926 de președintele ei actual, dl profesor Dr. I. Moldovan, a acceptat și aprobat ca scop fundamental al activității sale, grija pentru prosperitatea biologică a popoului român.

Prin numeroase broșuri și discuțiuni a căutat propunătorul să explice și să convingă pe membrii „Astrei“ asupra importanței acestui punct statuar.

Convins că numai principiul biologic al naștunii poate constitui fundamentul pe care se poate clădi un sistem de organizare și funcționare sanitară, profesorul Moldovan a expus un program biopolitic indicând mijloacele prin care se poate călăuzi poporul în evitarea unei decăderi biologice provenite tot atât prin degenerarea progresivă hereditară, cât și prin exagerata utilizare a fructelor rele ale civilizației.

Cum în atribuțiile Secției medicale și biopolitice a „Astrei“ intră propagarea cunoștințelor din domeniul igieniei și a plăgilor sociale, tot ei îi incumbă și obligația de a aplica principiul biologic prin respectarea cerințelor eugenice și inițierea unei politici bazate pe capacitatea reală biologică a cetățenilor, cu scopul dominant al prosperității lor biologice.

Pentru a nu pierde în privința aceasta, contactul cu lumea științifică medicală și cu acei ce se interesează de problemă, profesorul Moldovan, în colaborare cu secția medicală și biopolitică a „Astrei“, condusă de profesorul I. Hațieganu, a inițiat în 1926, sub egida acestei secții, scoaterea unui buletin, intitulat „Buletinul Eugenic și Biopolitic“.

Până în 1931 acest buletin luptând cu grele împrejurări materiale, a publicat după directivele inițiatorilor articole de o însemnătate deosebită.

Distinși profesori ai facultăților noastre, numeroși medici membri ai „Astrei“, au colaborat alături de profesorul Moldovan și școala sa, aducând contribuția lor atât în domeniul eugenic, cât și în acel biopolitic.

Ar fi foarte greu să rezum cuprinsul sau chiar titlurile din numerile apărute până în 1931.

Pot spune că bogatul conținut, plin de numeroase observațiuni și experiențe, a fost cântărit, judecat și așezat apoi la baza unei legiferări sanitare din 1930.

Încă din 1927, referindu-mă la problema biologică a naștei noastre, am atras atenția, că — deși organizarea socială și politică pleacă dela factori biologici avansați intelectualcește, adică din minți luminate adaptate evoluției și transformării mediului, — totuși, este greu ca în complexul de disarmonii mintale dintre acești factori, adus atât prin interpretațiile variate ale problemei, cât și prin concepții diferite politice de partid, să se aducă colaborări sincere și să se ajungă la o înțelegere și la o promptă și completă aplicare a măsurilor ce privesc chiar interesul vital al neamului.

În adevăr variatele optici mintale ale unor conducători ai vieții noastre de Stat ca și tendințele prea democratice și rău înțelese ale altora au contribuit la ciuntirea legii și la crearea greutăților de aplicarea ei.

La începutul anului 1931 buletinul își încetează apariția, iar în 1934 reapare sub efigia Subsecției eugenice și biopolitice a „Astrei“.

Perseverând în idelle și principiile sale profesorul Moldovan arată într'un articol al buletinului din 1934, că: „reluând firul publicațiilor eugenice și biopolitice înțelege să militeze din nou pentru principiul biopolitic statuar al „Astrei“, continuând să-și pună energiile în serviciul prosperării etnice a neamului și a afirmării tot mai hotărâte a acestui principiu în organizația noastră de Stat și socială“.

Este imposibil ca în cadrul acestui articol să rezum și lucrările apărute în numerile buletinului din anul trecut și din acest an.

Remarcă totuși că sub pana profesorilor: Moldovan, Hașteganu și Popovici, a dr.-ilor: Zolog, Râmneanțu, Cosma, Comșio, Făcăoanu, Prodan, Turcu, David și alții s'a scris articole cari privesc: organizarea sanitară și — în special — aceea a instituțiilor publice, educația fizică, biologia individuală familială și a naștei, biologia instrucției școlare, activitatea plășilor model, mișcarea populației, directive în combaterea boalelor infecțioase, studii asupra raportului dintre hereditate și psihișm, etc., cu un cuvânt documente prețioase pentru susținerea principiului biologie al naștei demne de a fi cunoscute *nu numai de lumea științifică medicală, dar de toți intelectualii țării noastre.*

Este greu, ca membru al „Astrei“ și colaborator al buletinului, să uzez de meritele calificative pentru acei ce-l conduc ca și pentru acei ce aduc contribuția lor.

Am crezut necesar însă să scot în evidență activitatea acestui buletin de oarece concepțiile de viață și politică sanitară, expuse încă din 1926 de profesorul Moldovan, cuprinse — în parte — în această publicație, sunt aplicate intensiv în state mai mari ca noi.

Acei ce trec astăzi prin Germania pot cerceta și se pot convinge atât de noulle întocmiri biopolitice, cât și de aplicarea unei educații eugentice și biopolitice care îndreaptă mintea fiecărui cetățean spre rasă, neam, mamă și copil.

Galvanizat sufletește de conducătorul său, deplin încrezător în el și în destinul propriu, poporul german afirmă astăzi prin actele sale pe teren biopolitic, că este pătruns atât de necesitatea, cât și de responsabilitatea de a da generațiilor actuale posibilitatea de validitate în raport cu materialul biologic al fiecăruia și că trebuie să pregătească pentru generațiile viitoare pentru naștune și rasă un nivel biologic cât mai ridicat. Deși nu suntem de acord cu toate principiile, cari stau la baza politicei de astăzi a Germaniei — în special exagerarea principiului rassist, — totuși, subliniem faptul că și în noua organizare a statului german, ca și în conducerea destinelor Italiei, rolul covârșitor îl are biopolitica.

Profesorul Moldovan și școala sa au lansat încă din 1926 aceste lozinci.

Prin reparația „Buletinului Eugenic și Biopolitic“, atât conducătorul, cât și colaboratorii săi continuă lozincile. Este timpul ca poporul român conștient de sine și de menirea sa, să dea atenție acestei chemări, lucrând în consecință, iar Buletinul apărut sub efigia „Astrei“, să se bucure de tot sprințul moral și material, care trebuie acordat orticării publicatunii ce se ocupă cu atâta râvnă de interesele cele mai vtile ale neamului.

Știri culturale din Cehoslovacia. În 21 Martie, a. c., a ținut „*Instituțul Masaryk, pentru educația poporului*“ *), adunarea sa generală, sub prezidenția dlui prof. Dr. Fr. Pastrnek. Din raportul general escerptează „Prager Presse“ următoarele: Secția *teatrală* a adunat material pentru o lege a teatrului și a început tipărirea unui reperforiu de piese teatrale pentru teatrul de diletanți, cu critici informative despre diferitele piese recomandate. Secția *cinematografică* are astăzi vreo 800 filme culturale, de o lungime de cea 300,000 m., din cari s'au compus în anul trecut 1250 programe. Pentru școlile din Praga a aranjat 161 reprezentafii speciale. Împreună cu „Instituțul de Stat de diapozitive“ s'au dat în cinematograful cultural 61 de reprezentații. Secția *literară* a expedit 12,000 de vol. bibliotecilor publice și a lucrat mai departe la cataloagele-model. Secția pentru *teatrul de păpuși* a înregistrat toate teatrele de marionete din Cehoslovacia și a ținut o strânsă legătură cu „Organizația internațională de teatru de marionete“ (Usima). Secția *artistică* a aranjat expoziții ambulante cu reproduceri de ale operelor pictorilor cehoslovaeci moderni. Și celelalte secții, pentru radio, recreație etc. au lucrat cu succes, conform programului.

Interesante sunt datele referitoare la manifestațiile ale diferitelor societăți culturale din Cehoslovacia. *Conferințele culturale* ținute de diferitele instituții culturale au ajuns în anul 1934 la respectabila sumă

de peste 45,000. În limba cehă și slovacă s'au ținut, în sumă rotundă, 40,000 de conferințe de acestea. Numărul ascultătorilor s'a ureat la 3.800,000. S'au ținut afară de aceea 3300 de *cursuri culturale*, cu 61,500 ore de predare, cercetate de 96.000 ascultători. S'au angajat 25,000 de *reprezentații de teatru de diletanți*, mai mult de 11,000 de reprezentații cu filme educative. Reprezentații cu *teatrul de marionete* au fost de aproape 9000, iar expoziții cea 400. În Cehoslovacia se află în timpul de față 11,500 comisii culturale locale și mai mult de 500 comitete culturale de plasă.

Interesante sunt datele privitoare la *teatrul de marionete*. După ultimele statistici se află în Cehoslovacia mai mult de 3000 de teatre de marionete, în școli, în organizațiile sokoliste, orel-iste (sokolii catolici), muncitorești. De Rusalii s'a ținut o adunare generală-congres al tuturor teatrelor de marionete din Cehoslovacia. La congres era vorba să ia parte peste 400—500 reprezentanți ai organizațiilor și instituțiilor, cari dau reprezentații de marionete, cu scop educativ și cultural. În Praga (Zizkov) s'a aranjat din acest prilej o expoziție a teatrelor de marionete și s'a început o școală a acelor cari se îndelețnicesc cu joelul de marionete, în legătură cu mișcarea sokolistă.

Deși dela „Astra“ slovacă (Matice Slovenska). „Matia Slovacă“, despre care a fost vorba tot în No. 6 (1934) al revistei noastre, și-a publicat, în numărul dedicat raportului general anual, al revistei sale

*) Vezi No. 6 din 1934 al „Transilv.“.

„Slovenskó“ (o „Transilvanie“ a lor), planurile pentru viitorul apropiat. Însemnăm și noi aici, ca să se vadă cu ce se ocupă diferitele secții. Secția *literară* vrea să tipărească operele scriitorilor I. Holly, Andrei Sladkovici și poeziile complete ale poetului Iancu Král. E vorba să se tipărească din nou operele epuizate ale scriitorilor Hviezdoslav (cu numele adevărat Paul Országh, cel ce „a realizat o nobilă sinteză între tendințele naționale tradiționale și tendințele moderne și a însemnat punctul cel mai înalt al eugetării și poeziei pe pământul slovac“, după criticul H. Jelinek), Kúkúcin (fondatorul realismului literar în Slovacia). Activitatea scriitorilor actuali nu va fi neglijată. Secțiunea *lingvistică*

vrea să revadă terminologia de specialitate și să editeze dicționare de ale singuraticelor discipline. Se va urma colectarea materialului pentru marele dicționar slovac. Dorește să scoată monografii privitoare la singuraticile dialecte slovace. Secția *istorică* pregătește un număr istoric al rev. „Sbornik“, pentru care are deja unele contribuții. Va edita o serie de opere („Spisy“). Ca întâiul volum va fi un studiu istoric-topografie despre Tatra de Ivan Houdek. Se pregătesc manuale informative, referitoare la orașe și ținuturi, însemnate din cauza trecutului sau frumuseților lor naturale. Secția *artistică* își va continua înainte de toate editarea operelor muzicale și va publica concurs pentru nouă compoziții muzicale.

Concurs literar între școlile medii din Cehoslovacia. Soc. centrală a profesorilor cehoslovaci a înstituit în anul acesta pentru întâia dată un concurs literar între elevii școlilor medii, cerând aprecieri privitoare la opere literare (proză) importante din literatura cehă, apărute în ultimii 4 ani. Elevii au dat probe de multe cunoștințe literare și destoinicie în alegerea operelor. 161 lucrări au fost laudate. S'a arătat în publicitate *cari* | autori sunt mai iubiți.

„*Scolile țărănești*“ înfloresc în Cehoslovacia, pe lângă toată criza economică. Statistica din 1931 a Ministerului pentru cultura poporului și a Ministerului Instrucției a în-

semnat pentru anul 1930: 21 școli *superioare, populare de Stat*, între cari 5 *germane, 8 orășenești și 3 sătești*. Acelaș Minister a avut 16,461 biblioteci comunale, cu 953,775 cettitori.

O „*Școală țărănească liberă*“, o instituție culturală agronomică, independentă, și-a ținut, în Februarie, a. c., adunarea generală, în Praga, la care a luat parte și un reprezentant al guvernului.

Din notițele de mai sus se poate constata cu toată dreptatea că Cehoslovacia este una dintre cele mai bine organizate țări în ceceae privește organizația răspândirii culturii în masele largi ale poporului.

„*Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra*“, urmează să apară, tipărind lucrări vrednice de remarcat în cadrele acestui organ de publicitate.

În anul acesta a intrat seria a II-a a „*Bibliotecii*“ în anul al 25-lea, o vârstă, care numai spre cinste îi poate servi.

No. 219 publică „*Povestiri istorice*“ — de Ion Filimon. Pe 80 de pagini se descrie 1. „*Arderea pe rug a lui Baba Novac*“, generalul din Mihai Viteazul, în 5 Febr. 1601, în Cluj; 2. „*Cum au pătruns țărani români în cetatea Clujului, în anul 1437*“, (în legătură cu revoluția războiului civil transilvan din 1437) și 3. „*Zilele procesului Memorandului*“, cu descrierea — pe larg — a procesului, cu cele petrecute în Ardeal pe vremea aceea, cu sărbătorirea memorandiştilor. Broșura are, ca sub-titlu — pe drept cuvânt — „*Din trecutul românesc al Clujului*“ și va aduce bune servicii conferențiarilor noștri (mai eu seamă lectura entuziasmului românesc eu domnea în Cluj, pe vremea Memorandului).

Nr. 220 din bibliotecă e intitulat „*Munți, animale și pământ*“ și conține două legende, una a stâncii *Detunata*, din Munții Apuseni, alta despre „*Căpcâni*“, apoi o lucrare, mai lungă: „*lubirea de animale și de pământ la romani și la români*“. Autorul: Ioan Pop-Reteganul, dela a căru moarte s'au împlinit 30 de ani. (Cu fotografie și „cuvânt înainte“.)

Cu deosebire trebuie remarcată lucrarea „*lubirea de animale și de*

pământ", putând fi utilizată prea bine și de conferențiarul nostru pe sate, deoarece poeziile citate de I. P.-R. din poeziile populare și din autorii români, în favorul tezei: românul își iubește animalele și pământul, sunt frumoase, iar paralelele cu lucrarea pământului pe vremea romanilor, dau îndemn de emulație. Limbajul lui I. P.-R. — ca de obicei — cât se poate de potrivit pentru mentalitatea țărănească.

Nr. 221 cuprinde o frumoasă colecție de „Cântece olteneste”, adunată de cunoscutul folklorist, dl N. I. Dumitrașcu, astăzi șef de gară în Praid, lângă Sovata.

Ca și de alte dăți, aduce d-nsa și acum serviciul folklorului nostru, strângând cu o sârguință vrednică de apreciat, din comunele Olteniei, de unde este și d-nsa, cântece populare, cari vor apropia și mai mult — sufletește — populația de acolo, de cea din Ardeal.

Și numai poporul dela sate e chemat să cunoască această colecție? Nu și cei dela orașe?

Ascultați gingașie oltenească și gândiți-vă la bătărașii, cari se cântă în zilele noastre, aiurea!

Frunză verde, — o peliniță,
Fă-mă, Doamne, — o porumbiță,
La Lenuța pe altiță;
Fă-mă, Doamne, — un porumbel,
La Leana pe umerel,
Să-i ciugulese din cereel,
Din cereel și din sprânceană,
Că am la inimă rană!

(din jud. Dolj).

Materialul poate fi citat cu folos în șezătorile noastre și de conferențiarul, cari ureau să arate mentalitatea țărănească, identică în toate regiunile.

Broșurile acestea trebuiesc răspândite în pături cât mai largi, cu atât mai mult, cu cât sunt și ieftine (80—48—36 pagini pentru câte 5 Lei!) și dau nutremânt sănătos poporului.

Bibliografie.

Reviste, ziare:

Revista Fundațiilor Regale, an. II., 5—6, Mai și Iunie 1935.

Arhivele Olteniei, an. XIV., 77—78, Ian. și Febr. 1935.

Viața Basarabiei, an. IV., 5—6, Mai și Iunie, 1935.

Klingsor, an. XII., 5—6, Mai și Iunie, 1935.

Atheneum, an. I., 1 Febr., 2 Martie—Aprilie, 3 Mai—Iunie 1935.

Cele 3 Crișuri, an. XDI., Martie și Aprilie 1935.

Societatea de mâine, an. XII., 3—4, Martie și Aprilie, 1935.

Marea-noastră, an. IV., 4—5, Aprilie și Mai, 1935.

Luceafărul, an. I., 6 Iunie, 1935.

Făt-frumos, an. X., 1—2 Ianuarie și Aprilie, 1935.

Viața literară, an. X., 1—15 Mai, 20 Mai—5 Iunie, 1935.

Satul, an. D., 54 Mai, 1935.

Junimea literară, an. XXIV., 3—4 Martie și Aprilie, 1935.

Moldova nouă, an. I., Ian., Martie, 1935.

Orientări, an. II., 3 Martie, 1935.

Sic cogito, an. D., 4 Aprilie 1935.

Buletinul institutului economic românesc, an. XIV., Ian., Martie. 1935.

Unirea, Blaj, an. XV., 15 și 22 Iunie, 1935.

Unirea, Tg.-Măgurele, an. XI., 28 Aprilie, 1935.

Buletinul grupării intelectuale „Thesis”, pe anii 1933—35, Sibiu.

Scânteia, Gherla, an. VI., 8—6.

Carti:

Tudor Pamfile și Victor Ion Popa: „Cuiul lui Pepelea”, Buc. bibl., „Cartea satului”, pag. 120, 1935.

I. C. Vissarion: „Invietorul de morfi”, Buc., bibl. „Cartea satului”, pag. 118, 1935.

Publicațiile grupării „Thesis”:

Al. Dima: „Al Odobescu” (Privire sintetică asupra operei și personalității) 1935, Sibiu, pag. 30.

Licu Pop: „Al. Xenopol” 1935, Sibiu, pag. 28.

Mircea Alexiu: „Băjenie” (Creionările unui ostaș) 1935, Sibiu, pag. 65.

George Fonea: „Intoarcere în vreme” (Poeme) 1935, Sibiu, pag. 77.